

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 9 • 23. oktober
Sesjonen 2025–2026

Møte torsdag den 23. oktober 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 9):

1. Sak behandlet 15. august 2025 i den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé (sak 1: Oljefondets investeringer i israelske selskaper), og innbrakt for Stortinget i medhold av forretningsordenen § 16 sjuende ledd.
2. Referat

Presidenten [10:00:11]: Fra representanten Bjørn-Kristian Svendsrud foreligger søknad om omsorgspermisjon i tiden fra og med 29. oktober til og med 11. november og deretter foreldrepermisjon i tiden fra og med 12. november 2025 til og med 19. juni 2026.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Sebastian Saltrø Ytrevik, innkalles for å møte i Stortinget i tiden fra og med 4. november til og med 19. juni.

Presidenten [10:00:41]: Representanten Alf Erik Andersen vil framsette et representantforslag.

Alf Erik Andersen (FrP) [10:00:53]: På vegne av stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Erlend Wiborg, Dagfinn Henrik Olsen, Morten Wold, Bjørn-Kristian Svendsrud, Bjørnar Laabak, Kristoffer Sivertsen og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å avvikle samordningsfellen.

Presidenten [10:01:10]: Representanten Marit Vea vil framsette et representantforslag.

Marit Vea (V) [10:01:28]: På vegne av stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om å tilkalle kommunene å regulere bruk av elektriske sparkeykler på fortau.

Presidenten [10:01:44]: Representanten Anne Kristine Linnestad vil framsette tre representantforslag.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:02:00]: På vegne av representantene Trond Helleland, Anna Molberg, Mahmoud Farahmand og meg selv ønsker jeg å fremme et forslag om å bevare Flytoget.

På vegne av representantene Mudassar Kapur, Tage Pettersen, Henrik Gottfries Kierulf og meg selv vil jeg framsette et forslag om en ny nasjonal boligsosial strategi.

Det tredje er et representantforslag på vegne av representantene Erna Solberg, Tage Pettersen, Haagen

Poppe, Kari Sofie Bjørnsen, Mahmoud Farahmand og meg selv om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderede avløpsdirektiv.

Presidenten [10:02:38]: Representanten Bård Hoksrud vil framsette et representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:02:53]: På vegne av stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Alf Erik Andersen, Marius Arion Nilsen, Stian Storbukås, Kristoffer Sivertsen og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om å redusere bompengebelastningen på E39 Mandal–Kristiansand.

Presidenten [10:03:11]: Representanten Aleksander Stokkebø vil framsette et representantforslag.

Aleksander Stokkebø (H) [10:03:24]: På vegne av representantene Amalie Gunnufsen, Erlend Svardal Bøe, Ove Trellevik, Margret Hagerup, Kari Sofie Bjørnsen og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om en ny petroleumsmelding om utvikling og forutsigbarhet for Norges største næring.

Presidenten [10:03:47]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:54]

Sak behandlet 15. august 2025 i den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé (sak 1: Oljefondets investeringer i israelske selskaper), og innbrakt for Stortinget i medhold av forretningsordenen § 16 sjuende ledd.

Presidenten [10:04:08]: I henhold til Stortingets forretningsorden § 16 sjuende ledd vil behandlingen i Stortinget starte med en redegjørelse av finansministeren. Presidenten gir da ordet til statsråd Jens Stoltenberg.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:04:47]: La meg først få takke for muligheten til å redegjøre for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland.

Norge har gjennom flere tiår hatt store inntekter fra olje- og gassvirksomhet. Mange andre land med tilsvarende inntekter fra naturressurser har brukt for mye penger, for raskt. Resultatet for disse landene har i mange tilfeller vært at inntektene er blitt mer en forbannelse enn en velsignelse.

Forekomstene av olje og gass på norsk kontinentalsokkel er ikke et resultat av egne valg, men av naturgitte fortrinn. Det som derimot er et resultat av egne valg, er hvordan vi har bygget opp en verdensledende næring, og hvordan vi har forvaltet de store inntektene.

Vi har lyktes i å fase inn inntektene gradvis og unngått at petroleumsvirksomheten i for stor grad har skjovet ut annen næringsvirksomhet. Ikke minst har vi greid å spare inntekter, slik at de også kommer framtidige generasjoner til gode.

Dette er viktig fordi oljeinntektene ikke er vanlige inntekter, men derimot i stor grad en omplassering av formue under havbunnen til finansformue i utlandet. Vi har gjort en ikke-fornybar ressurs om til en fornybar ressurs med varig avkastning.

Fondet er i dag et av verdens største statlige investeringsfond. Det er særlige tre politiske veivalg som har gjort dette mulig:

- hvor mye som settes inn
- hvor mye som tas ut
- hva fondet investeres i

For det første: Alle de statlige inntektene fra olje- og gassvirksomheten blir plassert i pensjonsfondet. Det første innskuddet ble gjort i 1996, og siden den gang er det satt inn mer enn 9 000 mrd. kr. Dette har vært mulig fordi det meste av Norges samlede inntekter fra petroleum har tilfalt fellesskapet gjennom stort statlig eierskap og høye skatter.

For det andre: Vi fikk etter hvert en klar regel for hvor mye vi kunne ta ut av fondet. Handlingsregelen fra 2001 sier at vi over tid bare skal ta ut den forventede realavkastningen. Den reelle verdien kan dermed opprettholdes.

For det tredje: Vi bestemte tidlig at fondet ikke bare skulle investeres i rentebærende papirer, men også bredt i verdens aksjemarkeder. Det gir over tid høyere forventet avkastning, men også større svingninger underveis og risiko for tap.

Våren 1997 sluttet et flertall på Stortinget seg til at 40 pst. av fondet kunne plasseres i aksjer. Senere er aksjeandelen i fondet økt i flere omganger, sist til 70 pst. i 2017. Beslutningen om å plassere fondets midler i aksjer har vist seg å være svært lønnsom for den norske stat, og dermed for hele det norske samfunnet. Over tid har plasseringene i globale finansmarkeder gitt oss nærmere 12 000 mrd. kr i avkastning, godt over halvparten av dagens fondsverdi.

Fondet har altså hatt vesentlig større finansinntekter enn det har hatt tilførsel av petroleumsinntekter. Uten plasseringene i aksjer ville ikke fondet vært i nærheten av dagens verdi på 20 000 mrd. kr.

Pensjonsfondet investeres i henhold til en referanseindeks fastsatt av Finansdepartementet. Det er åpnet for at Norges Bank kan avvike fra den fastsatte indeksen innenfor en begrenset ramme. Fondet er derfor langt på vei et indeksfond.

Over 97 pst. av avkastningen så langt kan tilskrives det politisk bestemte valget av referanseindeks. Avkast-

ningen finansierer i dag mer enn hver fjerde krone på statsbudsjettet.

Fondets suksess hviler på at vi har bred politisk oppslutning om viktige veivalg og en klar ansvars- og rolledeling. Investeringene skjer innenfor et politisk bestemt rammeverk, men pensjonsfondet er ikke et politisk virkemiddel. Det er en finansiell investor. Ansvars- og rolledelingen sørger for armlengdes avstand mellom politiske myndigheter og beslutninger om enkeltelskaper.

Finansdepartementet har det overordnede ansvaret, mens Norges Bank har oppgaven med å forvalte fondet etter mandatet fastsatt av departementet. Det omfatter bl.a. å ta investeringsbeslutninger og utøve eierrettigheter i enkeltelskaper. Denne arbeidsdelingen har bred tilslutning i Stortinget.

En del av Norges Banks mandat gitt av Finansdepartementet er at pensjonsfondet skal forvaltes ansvarlig. Banken skal fastsette prinsipper for den ansvarlige forvaltningen basert på internasjonalt anerkjente standarder fra bl.a. FN og OECD.

Norges Bank har utformet forventninger til selskapene fondet er investert i. Blant annet skal de styres effektivt, respektere eierrettigheter og ta hensyn til miljøet og samfunnet rundt seg. Banken har dialog med selskapene og stemmer på generalforsamlinger i tråd med sine uttrykte forventninger.

I tillegg overvåker Norges Bank den løpende risikoen i fondet. Det gjelder også selskaper med virksomhet i krigs- og konfliktområder, der det skal utvises særskilt aktsomhet. Innenfor de politisk fastsatte rammene kan Norges Bank selge seg ut av selskaper dersom banken vurderer at det kan redusere risikoen for fondet.

Slike nedslag benyttes for relativt små investeringer der banken har avdekket at selskapene ikke opptrer i tråd med forventningene, og anser andre virkemidler som uegnet. Som for resten av den ansvarlige forvaltningen er slike nedslag motivert av å oppnå høyest mulig avkastning til en akseptabel risiko.

I de første årene ble etiske hensyn i pensjonsfondet ivaretatt ved at fondet investerte i selskaper på anerkjente børser i land med velutviklet selskaps- og verdipapirlovgivning. Dette var land som vi har nære politiske og økonomiske bånd til, som var viktige handelspartnere for mange norske bedrifter, og som mange norske bedrifter investerte i.

Da det i 2004 ble etablert egne etiske retningslinjer, ble hensynet til framtidige generasjoner definert som én av to etiske forpliktelser som fondet skal ivareta. Begge forpliktelsene har bred tilslutning i Stortinget.

I innstillingen til stortingsmeldingen om Statens pensjonsfond for 2021 skrev en samlet finanskomité denne merknaden:

«Komiteen viser til at SPUs etiske rammeverk bygger på to etiske forpliktelser. For det første skal fondet forvaltes med sikte på varig verdiskaping for nålevende og fremtidige generasjoner. For det andre skal fondet unngå investeringer i virksomheter som medvirker til eller selv er ansvarlige for grove brudd på etiske normer. Komiteen støtter disse.»

Fondets andre etiske forpliktelse, de etiske retningslinjene, består dels av produktkriterier, der fondet pålegges ikke å investere i bl.a. tobakk, kull og noen våpentyper. De består også av atferdskriterier, der fondet kan utelukke selskaper som medvirker til eller selv er ansvarlig for bl.a. grov korrupsjon, alvorlig miljøskade og medvirkning til staters brudd på folkeretten. Retningslinjene er rettet mot selskaper, ikke stater.

Det faglig uavhengige Etikkrådet vurderer om selskaper fondet er investert i, har virksomhet som er i strid med retningslinjene. Etikkrådets undersøkelser tar opp alvorlige saksforhold. Rådet har en grundig prosess, hvor selskapene får uttale seg, for å redusere risikoen for å ta beslutninger på feilaktig grunnlag. Etikkrådets tilrådinger blir offentliggjort og må være godt begrunnet og etterrettelige.

Disse prosessene tar nødvendigvis noe tid. Når Etikkrådet avdekker virksomhet rådet mener er i strid med kriteriene, gir det råd til Norges Bank om observasjon eller utelukkelse. Hovedstyret i banken beslutter om selskapet skal settes til observasjon, utelukkes eller om eierskapsutøvelse er mer egnet. Samlet er i dag 180 selskaper utelukket fra fondet.

Verken Etikkrådet eller Norges Bank har som oppgave å vurdere andre og bredere hensyn enn det som følger av retningslinjene.

De etiske retningslinjene er en ordning for etterkontroll av selskaper fondet er investert i. Vi må derfor forvente at fondet vil kunne være investert i selskaper Etikkrådet senere vil gi råd om å utelukke.

Det har vært stor oppmerksomhet om pensjonsfondets investeringer i lys av den ulovlige okkupasjonen av palestinske områder og den folkerettsstridige krigføringen i Gaza.

I 2009 ble de første selskapene knyttet til okkupasjonen utelukket. I takt med at situasjonen har forverret seg og normbruddene er blitt grovere, har fondet trukket seg ut av flere selskaper. I dag er totalt 17 selskaper utelukket som følge av Israels krigføring og ulovlige okkupasjon, hvorav 8 etter den 7. oktober 2023. Disse utelukkelsene har skjedd på grunnlag av de etiske retningslinjene.

I tillegg til dette har Norges Bank gjort nedslag innenfor sitt mandat om å skape høyest mulig avkastning til akseptabel risiko. Banken har dessuten forenklet forvaltningen av den israelske aksjebeholdningen ved å

selge seg ut av alle selskaper utenfor referanseindeksen og avsluttet avtalene med eksterne forvaltere. Alle disse tiltakene er begrunnet med økt aktsomhet.

Samlet har pensjonsfondet siden utgangen av 2023 og fram til slutten av august i år solgt seg ned fra 76 til 33 israelske selskaper. Dette omfatter både utelukkelse under de etiske retningslinjene og nedslagene Norges Bank har foretatt innenfor sitt mandat.

Norges Bank har også forsterket sitt øvrige arbeid med ansvarlig forvaltning. Banken har iverksatt skjerpede tiltak, bl.a. gjennom styrking av analyseverktøy som brukes til å vurdere risiko, gjennomgang av rutiner og prosesser for behandling av tilrådinger fra Etikkrådet og vurdering av krav som stilles til eksterne forvaltere. I tillegg styrker Etikkrådet sitt arbeid gjennom systematisk og jevnlig gjennomgang av selskaper, bedre informasjonsdeling med banken og forsterket nyhetsovervåking.

Over tid er de etiske retningslinjene blitt mer omfattende. Sist de ble styrket, var våren 2021, da et samlet storting bl.a. sluttet seg til at ikke bare kjernevåpen skulle omfattes av de etiske retningslinjene, men også plattformen for levering av slike våpen.

Norge står nå i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Det er økende stormaktsrivalisering i verden. Vi har sett en ny brutal krig i Midtøsten, og det er en storskalakrig i Europa. Tiltiten til internasjonale institusjoner svekkes, og normer for samarbeid undergraves. Økonomisk politikk og utenriks- og sikkerhetspolitikk henger tettere sammen. Handelen mellom land og bedrifter er blitt enda mer sammenvevet, og teknologiselskaper er en del av verdikjedene til de fleste virksomheter, også våpenindustrien.

Disse endringene utfordrer rammeverket for pensjonsfondet på flere måter. Mer krig og uro gjør at flere selskaper kan medvirke til staters brudd på folkeretten. Samtidig utviskes skillet mellom militær og sivil teknologi. Kunstig intelligens, romteknologi og dataanalyse er sentralt i moderne krigføring, slik det er i samfunnet for øvrig.

Store selskaper som leverer produkter som er avgjørende for en lang rekke sivile formål, som dataprogrammer og tjenester vi alle bruker hver dag, leverer også produkter som brukes i våpensystemer, f.eks. skyløsninger. Det blir derfor stadig vanskeligere å trekke en klar grense for når selskaper medvirker til grove etiske normbrudd.

Ett eksempel på komplekse verdikjeder er selskapet Lockheed Martin, som produserer F-35-kampfly. Flyene framstilles ved hjelp av mer enn 1 500 underleverandører, blant dem også norske selskaper, som Kongsberg Gruppen.

Den vanskelige avgrensningen for når selskaper medvirker til grove normbrudd, gjenspeiles også i ulike lister fra sivilsamfunnet og andre aktører. De inneholder et stort antall selskaper som hevdes å ha medvirket til Israels ulovlige okkupasjon og krigføring i Gaza. For eksempel peker FNs spesialrapportør for de okkuperte palestinske områdene i sin rapport på noen av verdens største selskaper, som Microsoft, Alphabet og Amazon.

Vi må være forberedt på at Etikkrådet vil kunne igangsette undersøkelser av om bl.a. teknologiselskaper og andre store selskaper i henhold til dagens retningslinjer kan sies å medvirke til staters brudd på folkeretten. Tidligere i år skrev Etikkrådet at de hadde flere teknologiselskaper under utredning knyttet til kriteriene for menneskerettigheter og krig og konflikt.

Dersom pensjonsfondet ikke kan investere i slike virksomheter, vil det kunne endre fondets grunnleggende egenskaper. Et fond som ikke kan være investert i verdens største selskaper, kan vanskelig forbli et globalt indeksfond. Det vil kunne øke risikoen eller redusere den forventede avkastningen.

Fondet er investert i nesten 8 500 selskaper, men de syv mest verdifulle selskapene utgjør alene 16 pst. av fondets aksjeverdier. Uten disse syv selskapene de siste fem årene hadde fondet vært 1 140 mrd. kr mindre.

En del dilemmaer har også blitt satt mer på spissen den siste tiden.

Norge har flere store og langsiktige samarbeidsavtaler med allierte om kjøp, vedlikehold og oppgraderinger av bl.a. kampfly, fregatter og stormpanservogner. Selskapene som skal levere disse produktene, er utelukket fra fondet. I henhold til dagens retningslinjer anses de å medvirke til grove etiske normbrudd fordi de medvirker til produksjon av kjernefysiske våpen. Samtidig er kjernevåpen grunnleggende for NATOs avskrekkingstrategi, som Norge er en del av.

Det betyr at vi på den ene siden mener at det er etisk forsvarlig å overføre store beløp til slike selskaper som betaling, mens det er uetisk å motta langt mindre beløp som avkastning fra de samme selskapene.

Pensjonsfondet er blitt vesentlig større de siste årene og får stadig mer oppmerksomhet internasjonalt. Fondet kan bli oppfattet som et politisk virkemiddel og uttrykk for norske interesser. For å bli behandlet som en finansiell investor internasjonalt og få tilgang til de markedene vi ønsker å investere i, må fondet fortsatt bli oppfattet som nettopp det.

I en urolig tid må vi være forberedt på raske endringer. Krig og konflikt kan endre forutsetningene for fondets investeringer i et land i løpet av kort tid. Når det skjer, kan dagens etiske rammeverk gjøre det vanskelig for Etikkrådet og Norges Bank å handle så raskt som situasjonen tilsier. På bakgrunn av krigen i Gaza har flere

etterlyst mekanismer for raskere beslutninger og styrket aktsomhet. Vi må erkjenne at alle disse endringene, utfordringene og dilemmaene reiser grunnleggende spørsmål om utformingen av det etiske rammeverket for pensjonsfondet.

Det er god tradisjon for at beslutninger om fondet er basert på grundige vurderinger og bred forankring i Stortinget. Jeg mener at tiden er inne for å gjennomgå det etiske rammeverket og praktiseringen av det, for å sikre en god balanse mellom viktige hensyn. Vi bør ha med oss at dette ikke er noe vi kan møte et stykke fram i tid, men noe som utfordrer oss her og nå.

Det er en styrke at vi i Norge har bred enighet om de lange linjene og om veivalgene i vårt forhold til omverdenen. Pensjonsfondet er en viktig del av denne enigheten. Fondet er et av de største i sitt slag i en verden som blir mindre forutsigbar. Det finnes ingen plassering uten økonomisk eller politisk risiko. Flere av dilemmaene knyttet til fondet settes mer på spissen.

Vår oppgave er å beskytte fondet ved å holde fast ved formålet om å trygge verdiene for nåværende og framtidige generasjoner. Samtidig må vi i fellesskap sørge for at fondet forvaltes i tråd med verdier vi står sammen om.

Jeg ser fram til å høre Stortingets syn på disse utfordringene og hvordan vi bør håndtere dem.

Presidenten [10:27:42]: Takk for redegjørelsen.

Presidenten foreslår at det åpnes for en debatt om finansministerens redegjørelse. Presidenten vil i tillegg opplyse om at han har til hensikt å føre saken opp på nytt i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Presidenten vil ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Tuva Moflag (A) [10:28:29]: Takk til finansministeren for en grundig og god redegjørelse. Dette er en redegjørelse som både trekker opp historikken om hva vi har gjort fram til i dag, og illustrerer behovet for å ta en grundig diskusjon om hva vi kan og bør gjøre framover.

Historien om oljefondet er en suksess vi kan være stolte av. Siden det første innskuddet ble gjort i Statens pensjonsfond utland, har flere kloke politiske beslutninger bidratt til at fondet er en viktig finansieringskilde i det norske statsbudsjettet. Disse beslutningene handler i grove trekk om innskuddene og opprettelsen av fondet, handlingsregelen og nivået på uttak fra fondet

samt investeringsprofilen til fondet med beslutningen om å investere i aksjer. I dag er det slik at størstedelen av fondets verdi stammer fra avkastningen av fondet.

Fondet er, har alltid vært og skal fortsatt være et finansielt instrument. Overordnet er fondets mål å tjene mest mulig penger til en akseptabel risiko. I dette ligger det en viktig generasjonskontrakt. Vi har nemlig tatt en ikke-fornybar ressurs, som oljen er, og gjort den om til en evigvarende kilde til finansiering av velferd. I dag finansierer fondet om lag hver fjerde krone på statsbudsjettet. Det betyr at pengene vi bruker på skole, eldreomsorg og pensjoner, er avhengige av en fortsatt klok forvaltning av vår felles olje- og finansformue.

Fondet er ikke, har aldri vært og skal heller ikke i framtiden være et politisk instrument. Det løser vi best ved å sikre at fondet fortsatt er et globalt, indekxnært fond. Dette er imidlertid et rammeverk som kan utfordres, slik det beskrives i finansministerens redegjørelse. I en sammenvevd global økonomi med integrerte verdikjeder kan det bli nær sagt umulig å skille selskaper man kan investere i, fra selskaper man ikke kan investere i. Og i en verden der teknologi brukes i både kunnskap og krig, kan dagens rammeverk i ytterste konsekvens føre til uttrekk fra verdens største teknologiselskaper. Da forlater vi rammeverket om et indekxnært globalt aksjefond og det rammeverket som har gjort fondet til den ressursen det er i dag.

Verden har endret seg mye på få år. Endringene skjer raskere enn før og utfordrer oss på nye måter. Vi lever i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Russlands invasjon av Ukraina ble møtt med internasjonale sanksjoner, og fondet har frosset sine investeringer i Russland. Israels krigføring og okkupasjon i Palestina har ført til både risikobaserte nedslag i israelske selskaper og uttrekk basert på anbefalinger fra Etikkrådet. Det er likevel reist spørsmål om rammeverket er godt nok for slike situasjoner, og om man trenger flere verktøy for å sikre særlig aktsomhet og raskere nedslag fra krigssoner og områder med folkerettsbrudd.

Vi står ved et veiskille med tanke på den videre forvaltningen av vår felles olje- og finansformue. Det handler om generasjonskontrakten og vår evne til å finansiere velferd i årene som kommer. Det handler om vår evne til å stille opp for land i krig og konflikt og sikre vår egen trygghet og beredskap her hjemme, og det handler om evnen til å etterleve folkerettslige forpliktelser. Derfor er jeg glad for at finansministeren i denne redegjørelsen så tydelig løfter opp dilemmaene vi står overfor, og samtidig inviterer Stortinget til dialog om veien videre for Statens pensjonsfond utland. Jeg ser fram til en ærlig og åpen debatt knyttet til disse dilemmaene i den videre behandlingen av denne tematikken i Stortinget.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:33:03]: Takk for redegjørelsen. De beslutninger vi etter hvert skal ta om det fremtidige rammeverket for oljefondets investeringer, kan bli de aller viktigste beslutningene vi tar i denne stortingsperioden.

Oljefondet er i dag investert i rundt 8 500 selskaper over hele verden og utgjør etter hvert selve grunnmuren i det norske velferdssamfunnet. Verdien har vokst fra 1 400 mrd. kr i 2005 til over 20 000 mrd. kr i 2025. Av denne enorme veksten utgjør nesten 12 000 mrd. kr ren avkastning på fondets investeringer.

Denne avkastningen har vært mulig fordi fondet har vært forvaltet langsiktig, forutsigbart og profesjonelt. Innenfor brede politisk vedtatte rammer har forvalterne hatt frihet til å ta investeringsbeslutninger uten direkte politisk innblanding. Det er nettopp fraværet av politisk detaljstyring som har gjort det mulig å sikre høy og stabil avkastning over tid. Nå ser vi tendenser til at dette utfordres av enkelte partier på Stortinget og av eksterne miljøer som i større grad vil bruke fondet som en politisk markør. Det må ikke skje.

Derfor må et bredt og ansvarlig flertall i Stortinget bidra til fortsatt politisk uavhengighet og forutsigbare rammer for fondets investeringer. Noen vil selge oss ut av Tesla, andre vil trekke investeringene våre fra olje- og gassektoren eller fra selskaper de til enhver tid ikke måtte like.

Denne typen politisering setter fondets uavhengighet og forretningsmessige drift i fare – og dermed også avkastningen. Dersom vi først åpner for å hensynta alle mulige politiske ståsteder, setter vi en uheldig premiss, og det vil snart være få selskaper igjen å investere i. Da vil det til enhver tid sittende stortingsflertallet kunne bestemme hvilke selskaper fondet skal eie, hvilke det skal selge seg ut av, og hvilke det i framtiden ikke bør nærme seg.

Forvaltningen av våre sparepenger er for viktig til å være en del av et politisk spill eller å bli utfordret i rødgrønne budsjettforhandlinger på Stortinget. Vi fikk en forsmak på denne utviklingen i sommer, da oljefondet solgte seg ut av Caterpillar, verdens største produsent av bygg- og anleggsmaskiner. Utsalget blir av noen oppfattet som politisk motivert og kan skade Norges interesser på andre viktige områder. I et globalt marked kan enkelte selskapers produkter ha blitt brukt på uønskede måter, men dersom dette er terskelen for utelukkelse, står vi snart igjen med svært få selskaper å investere i.

Skulle vi fulgt samme logikk, måtte vi også solgt oss ut av selskaper som Toyota, Microsoft og Siemens. Fremskrittspartiet mener at vi ikke skal sette våre felles sparepenger på spill for å gjennomføre symbolske tiltak.

Det er behov for enkelte prinsipielle justeringer i regelverket, for som finansministeren også nevnte, er fon-

det i dag utelukket fra å investere i selskaper som produserer komponenter til kjernevåpen. I praksis betyr det at vi ikke kan investere i selskaper som Airbus, Boeing eller Lockheed Martin, samtidig som Norge kjøper F-35-kampfly fra Lockheed Martin. Det er åpenbart et paradoks. All den tid Norge og resten av Europa investerer kraftig i forsvar, fremstår det uklart å nekte oljefondet å investere i nettopp de selskapene vi er avhengige av i et sikkerhetspolitisk perspektiv.

Oljefondet kan være en forutsigbar, langsiktig eier som bidrar med trygg kapital til økt produksjon av forsvarsmateriell – samtidig som investeringene også gir god avkastning. Fondets regelverk må ikke stå i veien for investeringer som både gir god avkastning og støtter opp under vår egen og våre alliertes sikkerhet. Det viktigste vi gjør, er å sikre at fondet fortsatt forvaltes på en ansvarlig og forutsigbar måte, slik at vi oppfyller fondets langsiktige mål om stabil avkastning i lang tid fremover.

Henrik Asheim (H) [10:37:48]: La meg først takke finansministeren for redegjørelsen. Jeg skal knytte noen kommentarer til den konkret, men jeg har lyst til å starte med det store bildet aller først.

Pensjonsfondet er et av de beste eksemplene på at vi i denne salen kan finne sammen, på tvers av skillelinjer i norsk politikk, og lage gode løsninger som står seg over tid. Pensjonsfondet ble etablert i 1990. Den gangen satt Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet sammen i regjering. I 2001 var det regjeringen til dagens finansminister som foreslo handlingsregelen for bruken av fondet.

Pensjonsfondet og handlingsregelen innebærer at vi sparer oljeinntektene og bare bruker avkastningen. Det betyr at også fremtidige generasjoner kan få nytte godt av de inntektene vi får av olje- og gassvirksomheten på norsk sokkel.

I dag høres det kanskje selvnøysende og klokt ut, men det var ingen selvfølge at vi som land skulle få til dette. På 1970-tallet, da vi nettopp hadde funnet olje, falt Norge i kredittkortfellen. Vi begynte å bruke oljepenger på forskudd, før vi hadde tjent dem, og etter hvert brukte vi oljepengene løpende. Samtidig økte oljeprisen til stadig nye høyder.

Det var ikke bærekraftig. I 1986 fikk vi et kraftig fall i oljeprisen og et massivt underskudd på statsbudsjettet, og det måtte gjennomføres betydelige innstramminger i budsjettene. Så holdt oljeprisen seg lav i mange år. I Norge snakket mange om at de beste årene i oljealderen sannsynligvis var over. Det første innskuddet i oljefondet ble gjort i 1996, ti år senere, og det er først de siste tjue årene at oljefondet virkelig har blitt stort.

Vi har gått fra å være en oljestat til å bli en investorstat. Mer enn 1 av 4 kr på statsbudsjettet vi nå har til be-

handling, kommer fra avkastningen av pensjonsfondet, og mens vi tidligere var eksponert for utviklingen i oljeprisen, er nå utviklingen i verdensøkonomien og finansmarkedene avgjørende for størrelsen på fondet og hva vi kan finansiere over statsbudsjettet.

Oljefondets suksessoppskrift har vært indeksnær forvaltning, altså at vi eier en liten andel av børsene verden over. Det gir god avkastning, lave kostnader og en akseptabel risiko. Det er også gjennomslagskraftig og forutsigbart for andre land. At statlige fond kjøper seg inn i andre lands næringsliv, er ikke ukontroversielt, men fordi vi verken har kontrollerende andeler eller kan utøve stort økonomisk press på selskapene, oppfattes pensjonsfondet som en trygg, forutsigbar og upolitisk investor. Derfor er Norge velkommen til å investere utenlands, og slik må det fortsette å være.

For Høyre har det derfor alltid vært viktig å sikre at pensjonsfondet ikke har vært, ikke er, og ikke skal bli et utenrikspolitisk virkemiddel. Utenrikspolitikken føres av regjeringen og forankres i Stortinget. Den verken føres av eller forankres i Norges Bank. Derfor ba også Høyre om en gjennomgang av det etiske regelverket i fondsmeldingen før sommeren.

Pensjonsfondet er folkets sparepenger, som er ment å sikre fremtidige generasjoner av nordmenn. Det er vår jobb å tilpasse forvaltningen på en slik måte at vi opprettholder det løftet som er gitt mellom generasjoner.

Det har oppstått, og det vil oppstå, nye problemstillinger vi som folkevalgte vil måtte ta stilling til, og jeg vil takke finansministeren for å ha redegjort for dem på en god måte i dag.

Vi har allerede et etisk rammeverk, og vi har et etikkråd. Stortinget har ved flere anledninger også lagt inn nye kriterier for å utelukke investeringer, f.eks. i tobakk, kull og enkelte våpen. Samtidig kan dette utfordre inntrykket av at oljefondet ikke er politisk, men en forvaltning av folkets penger.

Med økende globalisering, store multinasjonale konserner og utvikling av teknologi som kan brukes til både godt og vondt, kan også våre etiske retningslinjer bli krevende å håndheve strengt og prinsipielt i hver enkelt investering.

Derfor ønsker Høyre velkommen den redegjørelsen finansministeren har gitt i dag, og ser også frem til videre dialog. For Høyre vil inngangen da være å sikre best mulig Norges interesser og våre felles sparepenger, som skal komme kommende generasjoner til gode.

Kirsti Bergstø (SV) [10:42:38]: Sjelden har vi vært vitne til verre forbrytelser og større lidelser enn det vi har sett i Gaza de to siste årene. Ufattelig mange er drept og lemlestet. Det meste av Gaza ligger i grus. Blokadene har ført til hungersnød, og leger og journalister

er målrettet drept. Israels brutalitet mot det palestinske folk har rystet oss, og for SV har det vært helt grunnleggende at Norge må gjøre alt vi kan for å stoppe folke-mord.

Det ekstreme bomberegnet stilnet da Hamas og Israel inngikk våpenhvile. Men den er skjør, og som vi så i helgen, ble den brutt – selv om det er grunn til et forsiktig håp for Gazas utslitte befolkning, håp om å våkne neste dag. Sist uke vendte hundrevis av palestinere som uten rettergang ble satt inn i israelske fengsel, hjem til Gaza, og israelske gisler ble satt fri. Det var sterkt å se dem komme ut til frihet. Men hva kom de palestinske fangene tilbake til? Jo, hjem lagt i grus – og en av dem jeg leste om i avisen, fortalte at hele hans familie var drept.

Lidelsene er ufattelige, og det er disse forbrytelsene som er bakteppet for den diskusjonen vi har i dag. For SV er det helt åpenbart at våre egne sparepenger ikke skal investeres i selskap som bidrar til grove folkerettsbrudd som begås overfor det palestinske folk. Vi har i lang tid krevd at fondet må trekkes ut av selskap som medvirker til Israels ulovlige okkupasjon på Vestbredden, og vi har krevd at oljefondet skal trekkes ut av selskap som leverer våpen og produserer våpen til den israelske hæren – våpen som nå brukes i Gaza.

Finansministeren er enig med oss i ord, men det gjenstår å se i handling. Finansministeren har gjentatte ganger sagt at fondet ikke skal være investert i selskap som medvirker til folkerettsbrudd, og han har gjentatt dette budskapet når vi har utfordret ham i spørretimen og i den offentlige debatten. Likevel kommer det eksempel på eksempel i media, fra FN og fra norske organisasjoner og nettverk på selskap i fondets portefølje som medvirker nettopp til Israels folkerettsbrudd, som Oshkosh, som leverer pansrede lastebiler, Airbnb, som muliggjør utleie av ulovlige bosettinger, og RTX, som lager Israels missiler.

Gjentatte ganger har SV fremmet forslag om å rydde opp i dette. Utallige ganger har vi stilt spørsmål til finansministeren. Vi har vært oppriktig bekymret for at Norge gjennom oljefondets investeringer er medskyldig i forbrytelser. Men hver gang har finansministeren avfeid våre advarsler og sagt at det ikke er sann. Først da advarslene nådde Aftenpostens forside i august, innrømmet finansministeren at systemet visst ikke var så godt likevel.

Jeg vil berømme statsråden for å ta grep. Det var sent, men det er ingen tvil om at beskjeden til Norges Bank om en gjennomgang av den israelske porteføljen hadde effekt. Aksjene i 17 israelske selskap ble solgt rimelig raskt, og Norges Bank avsluttet kontrakten med de eksterne israelske forvalterne.

Vår klare beskjed er at denne oppvasken må fortsette helt til alle selskaper som medvirker til Israels okku-

pasjon og alvorlige folkerettsbrudd, er ute av porteføljen. Jeg tror også jeg har folk flest med meg når jeg sier at det er helt uforståelig at oljefondet fortsatt har investert titalls milliarder kroner i selskap som faktisk leverer våpen til IDF.

Det er et helt år siden en ekspertgruppe nedsatt av FN trakk fram nettopp det norske oljefondet som eksempel på en finansinstitusjon som med sine investeringer i selskap som lager våpen til IDF, risikerer å bli medskyldig i grusomme forbrytelser. Nå er det viktig å se hvor det går videre herfra. Finansministeren har pekt på Etikkrådet. Vi ser at systemet ikke fungerer. Det går for sent. Vi ser også at det har vært mulig å trekke ut investeringer og fryse investeringer i Russland, og har bedt om at det samme gjøres mot Israel, for vi må klare å stå opp mot folkerettsbrudd, alvorlige overgrep og okkupasjon, uansett hvor det skjer.

SV har fått gjennomslag for at det skal bli forbudt å handle og drive næringsvirksomhet med selskap som bidrar til okkupasjon. Vi mener at det også bør gjelde oljefondet, og ber statsråden ta det med i det videre arbeidet. Jeg ser fram til debatten, og jeg tar opp forslagene SV er med på.

Presidenten [10:43:06]: Da har representanten Kirsti Bergstø tatt opp de forslagene hun refererte til.

Bjørn Arild Gram (Sp) [10:48:03]: På vegne av Senterpartiet vil også jeg takke finansministeren for redegjørelsen. Statens pensjonsfond utland er av svært stor betydning for landet vårt. Kloke beslutninger tidligere har gjort at Norge nå har et finanspolitisk handlingsrom knapt noe annet land har, og det har i prinsippet et evighetsperspektiv over seg.

Vi må fortsette å være kloke i forvaltningen av fondet. Det er snakk om svært store verdier, og den grunnleggende tenkningen rammeverket er basert på, bør man være forsiktig med å gjøre brå og store endringer i. Det er et langsiktig perspektiv som ligger til grunn, med mål om avkastning innenfor akseptabel risiko. Det er et finansielt instrument, ikke et politisk, innenfor folkerettens rammer.

Samtidig viser debatten den siste tiden og gjennomgangen av redegjørelsen at dette rammeverket utsettes for dilemmaer og utfordringer. Den teknologiske utviklingen går raskt framover, og nye teknologiske løsninger vil ofte ha gjennomgripende virkninger på tvers av sivil og militær sektor. Når vi ser på hvordan Forsvaret skal sikre sin relevans i framtiden, er det nettopp koblingen med sivile aktører og sivilt utviklet teknologi – såkalt «dual-use» – som er helt sentral. Som det allerede er påpekt, er det samtidig slik at verdikjeder ofte blir mer og mer komplekse, på tvers av land, sektorer og selskaper.

Dette bringer med seg dilemmaer i diskusjonen om investeringsunivers og eventuelle uttrekk.

Selv om dilemmaer oppstår og utviklingen går raskt, er det viktig å identifisere fastpunktene. For at fondet skal kunne fungere, er det avhengig av tillit i finansmarkedene og fra myndighetene i land der fondet investerer. Selv om Norge er et land med et stort fond, er vi først og fremst et lite land som er avhengig av våre internasjonale relasjoner. Fondet er og må være et globalt indeksnært fond som nyter tillit i finansmarkedene, der investeringene gjøres bredt og nøytralt og ikke styres av politiske hensyn. Innenfor denne grunnleggende tilnærmingen må rammene til fondet utvikles i takt med verden rundt. Redegjørelsen gir et godt grunnlag for videre diskusjon.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:50:33]: Oljefondets investeringer i Israels okkupasjon av Palestina hører selvsagt hjemme i et åpent stortingsmøte. Da nye tilfeller av investeringer i okkupasjon og folkemord ble løftet gjennom media i august, tok Rødt initiativ som gjør at regjeringen nå må legge saken fram for de folkevalgte, for behandling, og for offentligheten. Det skulle også bare mangle, med den tillitskrisen det norske folks sparepenger befinner seg i.

FNs granskingskommisjon og ledende folkemordeksperter slår fast at Israel har begått folkemord på palestinerne på Gazastripen. Israel har ikke avsluttet okkupasjonen av de palestinske områdene innen fristen FN ga. Videre har oljefondets koblinger til både folkemord og okkupasjon kommet fram – til tross for at finansministeren forsikret om det motsatte da vi behandlet oljefondmeldingen i denne salen i juni. I mellomtiden har ikke regjeringen endret et eneste komma i de etiske retningslinjene, i investeringsmandatet eller i rollefordelingen, som fikk oljeformuen vår opp i dette uføret. Etter et knippe uttrekk står oljefondet fortsatt investert i 37 selskaper i Israel, og vi har ingen garanti mot nye skandaler eller nye krisemøter.

I høst har finansministeren vist til Norges Bank, som hevder den må ha tilråding fra Etikkrådet, som på sin side sier at de ikke er rigget for «ekstremtilfeller som Gaza». For å rydde opp i denne pekeleken må stortingsflertallet folket nylig har valgt, ta grep. Rammeverket for ansvarlig forvaltning av den norske oljeformuen er ikke et velfungerende system. Systemet har blitt prøvd og funnet utilstrekkelig. Derfor fremmer Rødt i dag flere forslag for å rydde opp.

For det første fremmer vi forslag sammen med flere andre partier om at regjeringen skal trekke oljefondet ut av Israel. Det betyr å omgjøre det politiske vedtaket vi i sin tid gjorde da vi tillot oljefondet å investere i Israel. Det tilsvarer hvordan regjeringen trakk fondet ut av

Russland som en tydelig reaksjon på alvorlige folkerettsbrudd. En sånn instruks er det kun regjeringen som kan gi – ikke Norges Bank, ikke Etikkrådet og ikke internasjonale organer.

Videre foreslår Rødt en ansvarsreform av Etikkrådet og de etiske retningslinjene. Det styrker den konstitusjonelle ansvarskjeden hvis de etiske retningslinjene vedtas av Stortinget. Da vil heller ikke departementet lenger kunne endre dem på samme måte som det gjorde i 2014, da man nappet ut bestemmelsen om at oljefondets investeringer ikke skal stride mot Norges folkerettslige forpliktelser. Det er få ord med viktig betydning.

Etikkrådet er i dag oppnevnt av departementet etter innstilling fra Norges Bank. Det betyr at de som har ansvaret for å forvalte porteføljen, også peker ut dem som skal ettergå porteføljen. Rødt foreslår i stedet at rådet blir Stortingets kontrollorgan, på samme måte som EOS-utvalget eller Riksrevisjonen. Jobben blir fortsatt å kontrollere porteføljen, mens Norges Bank fortsatt kontrollerer bankens praksis, håndteringen av tilrådingene og det selvstendige ansvaret.

Reformen Rødt foreslår, krever selvsagt lovvedtak, hvor Stortinget må involveres grundig underveis, særlig når det handler om å opprette og forme et kontrollorgan for Stortinget – i tråd med hva som har vært vanlig i sånne tilfeller. Våre forslag om Etikkrådet og en grundig gjennomgang av alle forhold knyttet til forvaltningen av oljefondet skal selvsagt ikke gå på bekostning av å ta de raske grepene som trengs – tvert om.

Det har lenge vært Stortingets vilje at den ansvarlige forvaltningen av oljefondet jevnlig skal oppdateres. Forrige gjennomgang – Mestad-utvalget – kom i 2020, og det var før både Russlands fullskala invasjon av Ukraina og Israels ødeleggelse av Gaza. Rødt fremmer derfor forslag om en helhetlig gjennomgang og oppdatering av hele rammeverket og ansvarsfordelingen.

Jeg takker for redegjørelsen. Jeg er glad for at Rødt fikk gjennomslag for at saken nå løftes i Stortinget. Nå må oppryddingen starte. Oljefondet må trekkes ut av Israel, folkerettsbrudd og ulovlig okkupasjon, og forvaltningen av det norske folks sparepenger må strammes opp. Med det tar jeg opp forslagene Rødt har alene og sammen med andre i saken.

Presidenten [10:55:14]: Representanten Marie Sneve Martinussen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Arild Hermstad (MDG) [10:55:32]: Det er nå over 20 år siden Stortinget vedtok de etiske retningslinjene for oljefondet. Den gangen sto jeg på andre siden, som lobbyist, som leder i Framtiden i våre hender. Vi presset på for et mer ansvarlig fond, og kampanjen endte med at stortingsflertallet tok et banebrytende og prinsipielt

viktig valg: Økonomien skulle ikke lenger være adskilt fra etikken. Det skulle faktisk være mulig å ha en etisk økonomi, også for verdens største fond, selv om mange sa at dette var veldig vanskelig.

Jeg husker daværende Fremskrittsparti-leder, Siv Jensen, som sa at hun sjelden var enig med Framtiden i våre hender i noe som helst, men at vi hadde et poeng når det gjaldt oljefondet. Retningslinjene ble vedtatt enstemmig.

Jeg husker at daværende finansminister Per-Kristian Foss, fra Høyre, i 2006 måtte forklare den amerikanske ambassadøren hvordan systemet med oljefondet i Norge fungerte, etter at Walmart ble kastet ut av fondet. Foss understreket at dette ikke handlet om politikk eller diskriminering av amerikanske selskaper, men om en tverrpolitisk enighet i Norge om at selskaper som bryter menneskerettighetene og arbeiderrettighetene, skal man ikke investere i.

Det var faktisk veldig god grunn til å være stolt av Norges pionerrolle på det etiske feltet den gangen. Dessverre har de siste årene og de siste månedene vist at fondets etikkarbeid har havarert. Norske sparepenger er i dag investert i selskaper som bidrar til alvorlige brudd på folkeretten, selskaper som har tjent penger på å levere våpen, utstyr og tjenester som brukes til å bombe skoler, sykehus, barn og sivile i Gaza. Da dette ble påpekt fra flere hold, forsikret finansministeren Stortinget om at Norge ikke bidro til brudd på folkeretten. Så sent som 8. august sa han:

«Vi kan politisk selvfølgelig stramme inn retningslinjene, men jeg synes vi har gode retningslinjer som sikrer at vi kommer oss ut av selskaper som bidrar til folkerettsbrudd, ut av selskaper som selger våpen til ulovlig krigføring i Gaza, og ut av selskaper som bidrar til ulovlig okkupasjon og ulovlige bosettinger.»

Dette stemte ikke, for i praksis ser det ut som om finansministeren har vært med på å leke pekeleken. Vi har sett med all tydelighet at Norges Bank Investment Management ikke har gjort gode nok aktsomhetsvurderinger før investeringene ble gjort.

Ingenting av dette er ansvar som kan skyves over på Etikkrådet. Mens barn i Gaza ble bombet, tjente Norge penger – uten at noen tok ansvar. Både vi i Miljøpartiet De Grønne og andre partier har påpekt svakhetene i regelverket, men faktum er at regjeringspartiene har stemt ned alle forslag som kunne gjort oljefondet mer ansvarlig. De har også ignorert advarsler fra FN, Amnesty, Norsk Folkehjelp og andre som har pekt på at Norge ikke oppfyller sine forpliktelser etter dommen i Den internasjonale domstolen.

Vi vet at KLP fulgte oppfordringen fra juni 2024 om å gå igjennom porteføljen og vaske den for den typen in-

vesteringer. Flere norske organisasjoner og FNs rapportør anbefalte regjeringen å gjøre det samme. Likevel lukket man øynene. Det er en alvorlig ansvarsfraskrivelse. Derfor må finansministeren ta ansvar. Han må sørge for at det skjer endringer som gjør at dette aldri kan skje igjen. Jeg hadde nok forventet en klar og tydelig forklaring på hva som gikk galt, og kanskje en liten unnskyldning, men det kom ikke, og det er skuffende.

Våre penger skal ikke finansiere folkemord og krigsforbrytelser. Våre sparepenger skal ikke finansiere rase- ring av planeten. Dette er fullt og helt regjeringens ansvar.

Miljøpartiet De Grønne kommer til å fremme en rekke forslag som kan rydde opp i noe av det som har gått galt i denne saken. Det er folkets penger som nå har blitt brukt til å finansiere krig, okkupasjon og folke- mord. Det vil ikke folk i Norge ha noe av. Det må vi få en slutt på, og derfor må vi starte oppryddingsjobben nå.

Jeg tar med det opp MDGs forslag.

Presidenten [11:00:04]: Representanten Arild Hermstad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [11:00:22]: På vegne av KrF vil jeg begynne med å takke for en reflektert og god redegjørelse fra finansministeren.

La meg videre si at krig er grusomt, og de menneskelige lidelsene i Israel og i Gaza som følge av krigen som Hamas startet 7. oktober, har vært forferdelige. At det nå er blitt våpenhvile, gislene er frigitt og de store lidelsene til sivilbefolkningen i Gaza som følge av krigen har tatt slutt, er det verdt å glede seg over. Freden er kjær, og mye kan gå galt, men utsiktene til en varig fred og en løsning på konflikten mellom palestinerne og Israel er bedre enn de har vært siden Oslo-avtalen for mer enn 30 år siden.

Israel har rett til å forsvare seg mot Hamas, mot Hizbollah og mot Iran. At det begås feil og overtramp på begge sider i en krig, er dessverre normalt. At det er store sivile tapstall i en urban krig der den ene parten bruker sivile som skjold, mens de stridende oppholder seg i tunneler under bakken, er en tragedie. Men det er forskjell på store sivile tapstall og et folkemord – store forskjeller. Det var de som skrev folkemordkonvensjonen, veldig tydelige på.

Jeg er bekymret for at bruken av folkemordbegrepet har bidratt til å nøre opp under jødehat her hjemme, og at det har rammet norske jøder uforskyldt. Ord kan føre til handlinger, og her mener jeg bl.a. statsministeren burde vært tydeligere og tatt til motmæle mot beskyldningene fra sine samarbeidspartier.

I denne situasjonen må vi beholde et varmt hjerte og et kaldt hode, også når det gjelder oljefondet. Enkelte partier har krevd Nicolai Tangens avgang fra fondet på

grunn av investeringer i israelske selskaper. Det blir helt feil. Norge har ikke tradisjon for å innføre sanksjoner alene, og det bør heller ikke endres nå. Det er multilaterale, globale og tvingende sanksjoner vedtatt av Sikkerhetsrådet, eller andre tiltak som det er bred internasjonal oppslutning om, som har størst legitimitet og effekt for å påvirke en stat til å endre atferd, og det er ikke realistisk å forvente at FNs sikkerhetsråd, EU eller en annen bred sammenslutning av likesinnede land vil innføre handelsboikott av Israel.

Forslaget om å utelukke alle israelske selskaper fra oljefondets investeringer bare fordi de er israelske, er direkte oppsiktsvekkende. Oljefondet utelukker ikke land, de utelukker enkeltelskaper. Mener partiene som foreslår dette, at Israel skal behandles på en annen måte enn alle andre land? Og tror disse partiene virkelig at et grep som Israel-boikott ikke vil bli tolket som at Norge begynner å bruke fondet som et utenrikspolitisk virkemiddel? Tror disse partiene virkelig at dette ikke vil undergrave fondets tillit og troverdighet internasjonalt og dermed sette våre felles sparepenger i fare?

Oljefondets beslutning om å trekke seg ut av det amerikanske selskapet Caterpillar har vakt sterke reaksjoner i USA. Amerikansk UD sa til Dagens Næringsliv at de er «svært bekymret» over det norske statlige investeringsfondets avgjørelse, «som ser ut til å være basert på urettmessige påstander mot Caterpillar og den israelske regjeringen».

Det er 24 selskaper som er utelukket på grunn av alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig og konflikt, og hele 17 av disse – finansministeren sa 17, sannsynligvis er det 17 – er relatert til Israel, så langt vi klarer å se av oversikten fra Norges Bank. Men ingen av dem har noe med f.eks. krigen i Jemen å gjøre. Mange av uttrekkene relatert til Israel kom etter politisk press i forbindelse med valgkampen.

Det etiske regelverket er viktig, og det må følges. Fondet er avhengig av tillit internasjonalt for å kunne operere i viktige markeder. Derfor vil KrF sterkt advare mot at Stortinget politiserer fondet og bruker det som et utenrikspolitisk verktøy. Det vil først og fremst ramme oss selv.

Helt avslutningsvis vil jeg si at KrF er positiv til en gjennomgang av det etiske regelverket, sånn som finansministeren tok til orde for i sin gode og reflekterte redegjørelse.

Abid Raja (V) [11:05:07]: Mens Midtøsten denne uken har vært preget av at Israel har sluppet over 150 tonn bomber over Gaza – til tross for såkalt våpenhvile – har mediebildet her hjemme vært preget av valgkampens brutte løfter. Dette henger dessverre også på en snodig måte sammen, for det er ikke bare Arbeiderpartiet som har brutt løfter de ga til velgerne. Det har også SV.

SV stilte før valget et ultimatum: De ville ikke forhandle budsjett med regjeringen denne høsten før oljefondet solgte seg ut av navngitte selskaper knyttet til Israels ulovlige okkupasjon og krigføring. Det var et løfte SV gjentok etter valget, men som de nå har forlatt – ikke fordi løftet er oppfylt, men fordi SV har skjønnet at det ikke er noe de kommer til å få gjennomslag for, og at de ikke kommer noen vei mot Arbeiderpartiets systemforsvar.

Denne saken er i tillegg et kroneksempel på et selv godt Arbeiderparti som mener at alt er perfekt når de styrer, men som blir drevet fra skanse til skanse – som de også har blitt når det gjelder brutte løfter om ferger og studielånsslette. Det var det samme vi så gang etter gang også i august: Arbeiderpartiet, finansministeren og statsministeren hevdet gjentatte ganger at alt var perfekt, og at alt fungerte som det skulle, men ble likevel tvunget til å be SPU selge seg ut av selskaper etter avsløringer i mediene om at det ikke var så perfekt likevel.

I stedet for å ta ansvar umiddelbart forsøkte både finansministeren og statsministeren seg på en pekelek der alle andre enn regjeringen fikk skylden for det uperfekte. Det var direkte ulekkert. Jeg våger påstanden: Hadde det ikke vært for at det var valgkamptid, ville Arbeiderpartiet ha holdt fast på sine gamle standpunkter om at alt var perfekt, og dermed ikke villet gjøre noe.

Problemet med brutte løfter er at det har en pris som betales med folks tillit. Når Arbeiderpartiet og SV hver for seg bryter løfter, er det ikke bare deres egen troverdighet som svekkes. Det svekker tilliten til hele det politiske systemet. Dette er kjernen i saken vi diskuterer. Oljefondet er fortsatt investert i selskaper som bidro og bidrar til krigføring og okkupasjon.

Vi husker alle skandalen da Aftenposten i august avslørte at fondet var investert i forsvarsselskapet Bet Shemesh Engines Holdings, som vedlikeholder kampfly brukt i Gaza. Det forrige stortinget stemte likevel ned en rekke forslag om å stramme inn regelverket for oljefondet og Etikkrådet. Det forrige stortinget sviktet. Det sviktet i møte med en ulovlig og brutal krig. Det sviktet i møte med en av de største moralske katastrofene i vår levetid. Det å stå opp for systemet var viktigst.

Men vi er et nytt storting, og vi har muligheten til å gjøre det som er rett nå, og som vil stå seg i ettertid. Derfor fremmer Venstre på ny – alene eller sammen med andre partier – en rekke forslag som kan bidra til at vi ikke kommer i den samme situasjonen igjen.

Denne saken har vist oss at lappetepe-tilnærmingen som regjeringen har utvist, ikke er nok. Vi trenger en helt ny, helhetlig gjennomgang av rammeverket for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, slik Venstre foreslår i dag. Vi trenger også konkrete endringer i ret-

ningslinjene for observasjon og utelukkelse, slik Venstre og andre partier foreslår.

Det er selvfølgelig bra at det nå er utsikter til fred, etter to år med hensynsløs bombing og drap av uskyldige sivile i Gaza. Inntil det er helt tydelig at vi kan få på plass en varig fred og en tostatsløsning som er bærekraftig over tid, mener jeg og Venstre at det er galt at oljefondet skal være investert i Israel. Derfor fremmer vi også forslag om at SPU må trekke seg ut av Israel, fullt og helt.

Jeg vil benytte anledningen til å legge til følgende: Ødeleggelsene i Gaza er katastrofale, og den humanitære situasjonen er på bristepunktet. Det må på plass en enorm internasjonal innsats og dugnad for å bygge opp igjen et sønderbombet område. Det må på plass en enorm innsats for å bidra med akutt helsehjelp, mat og husly. Derfor mener jeg og Venstre at Norge må gå foran og ta et internasjonalt initiativ til en ekstraordinær støt-tepakke for Gaza, et slags Nansen-program for Gaza, slik at palestinske myndigheter får muligheten til å planlegge ut fra en langsiktig økonomisk forpliktelse fra Norge og andre land.

Jeg håper regjeringen tar denne ballen, og at Norge legger seg i front. Jeg ber finansministeren ta med seg denne oppfordringen til sine regjeringskollegaer og vil gjerne høre om finansministeren har noen umiddelbare tanker om det i dag.

Jeg tar opp forslagene Venstre har alene.

Presidenten [11:10:06]: Representanten Abid Raja har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:10:25]: Takk for en god debatt om et viktig spørsmål. Som det ble sagt tidlig i debatten, er beslutninger dette stortinget eventuelt kommer til å ta om Statens pensjonsfond utland, blant de aller viktigste, for det handler simpelthen om en så stor del av vår nasjonalformue, og den delen av den som nå finansierer mer enn hver fjerde krone på statsbudsjettet. Dette er en viktig debatt fordi vi trenger et rammeverk som sikrer at vi forvalter verdiene på en god måte også i framtiden.

Jeg mener i all hovedsak at det rammeverket vi har hatt, egentlig helt siden vi startet med aksjeinvesteringer i 1997, har fungert godt. Det har i hvert fall gjort mulig en suksessfortelling der vi har gått fra 0 kr i 1996 til 20 000 mrd. kr i årets budsjett. Samtidig må vi forstå at det har fungert fordi vi har justert rammeverket etter hvert som verden har forandret seg. Tiden har kommet for å gjøre nye justeringer og tilpasninger ut fra de erfaringene vi har høstet med det rammeverket vi har, og for å håndtere noen av de dilemmaene og utfordringene som hele systemet nå åpenbart utsettes for. Denne diskusjonen handler ikke om hvorvidt vi er for eller mot etiske hensyn, den handler om hvordan vi ivaretar de

etiske hensynene best. Da vil jeg minne om at det er flere etiske hensyn og flere måter å ivareta dem på.

I de første årene ble etiske hensyn ivaretatt ved at man investerte i velorganiserte, regulerte markeder. Etter hvert kom ansvarlig forvaltning av pensjonsfondet, der en legger vekt på saker som miljø og eierskapsutøvelse, bl.a. for å sikre at man ikke er i selskaper som driver med korrupsjon og annet. Fondet selger seg også ut innenfor sitt ansvarlige mandat dersom det mener at risikoen er for høy. I 2004 fikk vi særskilte etiske retningslinjer, med bred tilslutning her i Stortinget, men der ble det jo sagt, og det er også gjentatt av Stortinget flere ganger, senest i 2021, at det på en måte er to sett etiske hensyn. Det ene etiske hensynet er å sikre god avkastning for nåværende og framtidige generasjoner, og det andre settet etiske hensyn er de som er nedfelt i de etiske retningslinjene. Begge deler er viktig, og begge deler må håndteres, men det å sikre avkastning til fellesskapet, det å sikre at vi har inntekter som gjør at vi kan finansiere et av verdens beste velferdssamfunn, er også et etisk hensyn. Jeg våger også den påstanden at når Norge nå er det eneste, eller i hvert fall ett av to land i OECD som møter målsettingen om å bruke 1 pst. av nasjonalproduktet på bistand, er det på grunn av at vi har sterke statsfinanser, bl.a. som resultat av oljefondet. Det er også et etisk hensyn å sikre at vi fortsatt kan være ledende i f.eks. bistandspolitikken.

Når det så gjelder det settet med etiske hensyn som er nedfelt i de etiske retningslinjene, at vi ikke skal være med i selskaper som f.eks. medvirker til brudd på folkeretten, er vi jo alle enige om det. Problemet er: Hva er å medvirke, og hvor går grensene? Det jeg prøvde å påpeke i min redegjørelse, er at det er vanskelig å trekke disse grensene klart i en verden der økonomi blir stadig mer sammenvevd. Det er tusenvis av underleverandører til et produkt, f.eks. F-35-fly som er brukt i Israel. Hvor lite skal bidraget være for at man skal trekke seg ut? Jeg har ikke klare svar på det. Jeg bare sier at jeg mener det er riktig å gjøre den vurderingen nå.

Jeg viser også til at Etikkrådet har sagt tydelig at det kommer til å vurdere de store tekselskapene, det som noen ganger omtales som en FN-liste, som ikke er en FN-liste, men en rapport fra en spesialrapportør. Der står verdens største selskaper listet opp. Hvis man tar dem ut av fondet, må i hvert fall Stortinget forstå at vi da ikke lenger har et bredt indeksfond. Da har vi ikke lenger et fond som forvaltes med lavest mulig risiko, men et helt annet fond. Det har konsekvenser som jeg tror Stortinget, og alle, bør være klar over før vi eventuelt gjennomfører den type tiltak. Vi ser også at man med dagens retningslinjer trekker seg ut av selskaper, og så hevder noen at det er politisk. Det er ikke politisk at vi går ut av Caterpillar, det er et direkte resultat av retningslinjene

denne regjeringen og Stortinget har sluttet seg til, men som skaper politisk strid. Jeg tror vi skal holde fast ved at det er etter retningslinjene, og at det ikke er vi som har tatt den typen enkeltbeslutninger.

Presidenten [11:15:35]: Det blir replikkordskifte.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:15:51]: Etter å ha hørt innleggene i debatten nå er jeg nok enda mer bekymret enn da vi startet, men det skal jeg ikke belemre finansministeren med. Det er bra at finansministeren signaliserer at det er nødvendig å ta en gjennomgang.

Så er jo spørsmålet: Vi er enige om en gjennomgang av rammeverket og det etiske regelverket, men har finansministeren noen formening om tidslinjen? Det er mye som tyder på at dette haster av hensyn til investeringene til SPU og ikke minst den forventede avkastningen. Det er den ene delen av spørsmålet mitt. Den andre delen er: Hva gjør vi mens det arbeidet pågår?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:16:39]: Som jeg sa i redegjørelsen min, er ikke dette utfordringer vi kan forholde oss til i en eller annen framtid – det er noe som er her og nå, og som vi må forholde oss til i absolutt nær framtid.

Det er også slik at Etikkrådet har varslet at de setter i gang arbeidet med de store tekselskapene. Jeg kan ikke si hva utfallet av den gjennomgangen blir. Det er Etikkrådet som på selvstendig grunnlag vurderer det, men basert på det som nå er av debatt, basert på det man kan lese av f.eks. andre uttrekk, f.eks. fra Caterpillar, er det klart at vi ikke kan utelukke at det kan komme anbefalinger om uttrekk fra store internasjonale tekselskaper, også de største selskapene i verden. Da settes det dilemmaet vi har, på spissen – at det er et etisk hensyn å forvalte dette til beste for fellesskapet i dag og framtidige generasjoner og innenfor verdier og rammer som vi aksepterer. Det er grunnen til at det er viktig at det handles raskt.

Henrik Asheim (H) [11:17:55]: Jeg vil gjenta takken til finansministeren for en god og prinsipiell tilnærming til dette, og finansministeren sa bl.a. i sitt innlegg at vi må jobbe for at fondet ikke oppfattes som et politisk redskap. Landets statsminister uttalte på Zerokonferansen i 2019 at vi må venne oss til at pensjonsfondet er et politisk redskap. Hvorfor er det viktig at fondet ikke er et politisk redskap?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:18:20]: Det er fordi fondet skal være en finansiell investor og ha adgang til alle de markedene vi ønsker å investere i, og ikke skal bli gjenstand for sanksjoner eller hindringer som gjør at det er vanskelig å få den avkastningen vi sikrer til det norske fellesskapet og den norske stat.

Det er også et ansvar som påhviler oss alle her. Det har f.eks. vært sagt i debatten at Caterpillar er en politisk beslutning. Nei, det er ikke en politisk beslutning. Det er et resultat av de retningslinjene som ble fastsatt først i 2004 og så forsterket våren 2021. Vi er ute av selskaper som leverer nye fregatter til Norge, som leverer stormpanservogner, som leverer F-35. Det er ikke politiske beslutninger, det er resultatet av at vi våren 2021 vedtok at vi ikke bare skulle ut av atomvåpen, men også ut av selskaper som leverer komponenter til atomvåpen og bæremidler til atomvåpen. Da sier jeg bare at vi alle sammen har et ansvar for å ikke snakke om dette som om det er politiske beslutninger. Det er beslutninger som er et resultat av politiske rammeverk som er vedtatt av Finansdepartementet med forankring i Stortinget.

Jeg sier også at det er et argument for at vi nå har en gjennomgang av dette, for å se på om disse retningslinjene er slik som vi ønsker at de skal være.

Henrik Asheim (H) [11:19:36]: Sverdrup-utvalget kom med sin utredning i 2022, hvor de bl.a. skriver at Stortinget kan gjøre seg til en investeringskomité. De advarte altså mot en politisering i Stortinget hvor man får debatter om enkeltkonflikter. Jeg mener debatten vi har hatt her i dag, også har båret preg av det. Den har egentlig handlet mer om den alvorlige konflikten i Midtøsten enn om oljefondet og pensjonsfondets investeringer.

Slik de ulike partiene ordlegger seg i denne debatten så langt, ser det ut til at det er et ganske solid flertall og støtte til den tilnærmingen finansministeren tar, men det flertallet er kanskje et annet flertall enn det flertallet som skal forhandle om de årlige budsjettene.

Mitt spørsmål er egentlig: Ser finansministeren for seg å involvere bredt i Stortinget når vi nå skal diskutere dette, og se det adskilt fra de budsjettforhandlingene som skal pågå denne høsten?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:20:27]: Vi har heldigvis god erfaring med at vi i Stortinget har greid å ha svært brede flertall for de beslutninger vi har tatt om rammeverket, både det etiske rammeverket og det øvrige rammeverket, og mitt mål er selvfølgelig å ha bred tilslutning også nå.

Så tror jeg vi skal skille litt. Det er jo en del av dette som kan besluttes av regjeringen, men regjeringen har vært opptatt av å ha forankring av de beslutningene. Det etiske rammeverket blir f.eks. ikke vedtatt av Stortinget, men vedtas av Finansdepartementet etter forankring og drøfting i forbindelse med f.eks. en stortingsmelding her i Stortinget. Jeg søker den brede forankringen, og så får vi ta stilling til de enkelte dilemmaene om hvor bredt det til slutt kan bli. Jeg opplever at det i hvert fall i denne sal er åpenhet for en gjennomgang, en utredning. Det får

vi nå se om det er mulig å få til et bredest mulig flertall for.

Kirsti Bergstø (SV) [11:21:32]: Det er godt å høre at regjeringen ser behovet for en helhetlig gjennomgang av det etiske rammeverket. Det er en erkjennelse av at det ikke fungerer slik det skal, siden finansministerens ord om hvor fondet skal investere og ikke investere, ikke har blitt til handling. Det finnes ganske tydelige sitater fra finansministeren, fra tidligere runder i salen og fra media, om at fondet ikke skal være investert i folkerettsbrudd og ulovlig okkupasjon.

At det nå legges opp til en helhetlig gjennomgang, kan imidlertid ikke bety at regjeringen skal legge opp til at det skal ta flere år før fondet faktisk trekkes ut av selskaper som åpenbart medvirker til grove folkerettsbrudd og okkupasjon.

Kan finansministeren love at banken og rådets gjennomgang fortsetter med full styrke?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:22:35]: For det første mener jeg at det som står i retningslinjene, og som jeg har sagt i Stortinget og andre steder mange ganger, nemlig at fondet ikke skal være investert i selskaper som medvirker til staters brudd på folkeretten, gjelder og blir praktisert og håndhevet. Derfor har vi hatt flere uttrekk, bl.a. av selskaper som fondet og Norges Bank mener bidrar til ulovlig okkupasjon eller ulovlig krigføring i Gaza. Jeg mener også at dette er et system for etterkontroll. Det har vært sagt tydelig i Stortinget mange ganger, og Stortinget har sluttet seg til det. Det betyr at vi igjen kan få eksempler på selskaper som Etikkrådet anbefaler at vi trekker oss ut av, selskaper som er ansvarlig for å medvirke til staters folkerettsbrudd.

I tillegg mener jeg at den diskusjonen vi nå har hatt, og ikke minst en del av forslagene om hvilke selskaper vi skal trekke oss ut av, flere av verdens største selskaper – FNs spesialrapportør, f.eks., mener at de selskapene er ansvarlige for folkerettsbrudd, jeg tror til og med at begrepet «folkemord» blir brukt – illustrerer et dilemma. Det illustrerer at vi må tenke igjennom om vi faktisk ønsker det. Selv om enkeltelskaper skal besluttes av banken, må vi ta ansvar for retningslinjer som gjør at banken tar de beslutningene som er i tråd med de overordnede målene vi setter.

Kirsti Bergstø (SV) [11:23:54]: Jeg deler målet finansministeren tidligere har uttrykt om at fondet ikke skal være investert i ulovlig okkupasjon og grove folkerettsbrudd. Da må målet være at de selskapene som medvirker til den typen urett, ikke er selskaper vi investerer i, men også at det aldri skal skje igjen at vi har denne debatten, at det aldri skal skje igjen at vi oppdager at

norske investeringer er dypt inne i israelsk krigsmateriell.

SV var i sin tid pådriver for etiske retningslinjer. Det møtte sterk motstand, men endte med enighet i finanskomiteen. Vi er fremdeles sterke pådrivere for at oljefondet skal omtales og handle internasjonalt på en måte som står seg og er i tråd med Norges mål. Vi kan love at vi også vil ta dette inn i forhandlingene om budsjett.

Hvordan vil finansministeren ta imot det?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:25:02]: For det første: Jeg tror ikke jeg skal starte forhandlinger om budsjettet her, i en debatt om Statens pensjonsfond utland. For det andre: Jeg tror vi må være forberedt på at vi igjen kommer til å ha debatt om etiske hensyn og etiske dimensjoner ved pensjonsfondet, dels fordi det er et system for etterkontroll vi har etablert, og som har hatt bred tilslutning i Stortinget helt siden det kom på plass i 2004, og dels fordi – og dette er kanskje viktigere – det simpelthen er vanskelige grensedragninger knyttet til når et selskap er medansvarlig for å medvirke til folkerettsbrudd. Noen mener at det er mange hundre selskaper – veldig mange av de aller største selskapene i verden – mens andre vil mene at det er å definere det for vidt.

Etikkrådet og Norges Bank jobber nå selvfølgelig videre basert på de retningslinjene de har fått fra Finansdepartementet, men det jeg inviterer til, er en diskusjon om de retningslinjene og å vurdere justeringer av dem. Det kan gjøre at man på noen områder kan trekke seg ut raskere, mens det på andre områder kan være at man skal heve terskelen.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:26:20]: Finansministeren sier at tiden er inne for å gjennomgå det etiske rammeverket for oljefondet, bl.a. i lys av de grove folkerettsbruddene i Gaza og de problemene som har kommet opp i den forbindelse. Det er godt at statsråden kommer Rødt i møte, siden det er nettopp det vi har fremmet forslag om i dag. Da er mine spørsmål:

1. Støtter finansministeren at en slik gjennomgang skal framlegges som en stortingsmelding?
2. Vil finansministeren bruke en slik gjennomgang som en slags sovepute mot å gjøre nødvendige endringer fram til den meldingen i så fall er behandlet?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:26:53]: Nei, jeg kan se for meg at det kan være nødvendig å gjøre endringer før vi har fått resultatene av en full gjennomgang, men det er blant de vanskelige vurderingene og avveiningene vi skal måtte ta. Jeg mener det er en klar fordel at i hvert fall store og prinsipielle endringer skjer etter en grundig gjennomgang og etter en forankring i Stortinget. Akkurat hva slags form den forankringen skal ta, får vi kom-

me tilbake til. Det normale har ofte vært å gjøre den forankringen i form av en stortingsmelding – stortingsmeldingen om pensjonsfondet – men det er litt avhengig av tidslinjer, hvordan vi organiserer arbeidet, og om det er behov for å gjøre tiltak før den helhetlige gjennomgangen eller mens den helhetlige gjennomgangen pågår. Denne debatten skal jo fortsette – det blir en ny debatt her, litt fram i tid – så da tror jeg vi forhåpentligvis vil få klare svar på de spørsmålene innen den tid.

Arild Hermstad (MDG) [11:28:06]: I den saken vi nå snakker om, som handler om investeringer i selskaper som har medvirket til bombingene av Gaza, har Etikkrådet blitt brukt som en slags unnskyldning for at banken ikke har gjort gode nok aktsomhetsvurderinger. Finansministeren har også selv flere ganger uttalt at dette er håndtert gjennom Etikkrådet. Spørsmålet er da:

Er finansministeren enig i at Etikkrådet i denne saken har blitt en sovepute og en unnskyldning for ikke å ta etikken til oljefondet på alvor?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:28:56]: Det er jeg uenig i. Jeg mener at Etikkrådet har gjort en veldig viktig jobb. De har gjort den jobben som har bred forankring her i Stortinget. Hele systemet med Etikkrådet og Norges Bank er forankret i Stortinget. De har kommet med sine anbefalinger, og Norges Bank har tatt de beslutningene de har tatt, med bl.a. uttrekk, basert på anbefalingene fra Etikkrådet.

Jeg mener at både diskusjonen om krigen i Gaza og ulovlig okkupasjon av Vestbredden og en del av de andre utfordringene nå viser at vi kanskje på noen områder skal lage nye mekanismer for å få til raskere uttrekk, f.eks. i krigs- og konfliktsoner, men også at det er en del områder og dilemmaer som gjør at vi kanskje må heve terskler, fordi vi ser at fondets karakter kommer til å endres fundamentalt dersom man går ut av noen av verdens største selskaper. Jeg har for min del ikke konkludert, men jeg har sagt at dette er ganske alvorlige spørsmål som vi raskest mulig bør ta stilling til.

Abid Raja (V) [11:30:08]: Jeg vil gjerne benytte anledningen til å spørre finansministeren om han vil ta med seg min oppfordring om en ekstraordinær støttepakke for Gaza, etter modell fra Nansen-programmet, og be sine kollegaer i regjeringen vurdere å ta et initiativ til en internasjonal giverdugnad for gjenoppbygging av Gaza.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:30:33]: Norge er blant de landene som går i front når det gjelder å gi bistand til den palestinske befolkningen, til FNs programmer for palestinske områder, og vi har i veldig

mange år også ledet giverlandsgruppen. Jeg tar selvfølgelig med meg innspillet om enda mer, at Norge kan spille en enda større rolle.

Likevel vil jeg igjen minne om at en grunn til at Norge er et av ytterst få land – kanskje nå det eneste landet – som når målsettingen om å bruke 1 pst. av nasjonalproduktet på bistand, er at vi har sterke statsfinanser, og sterke statsfinanser har vi bl.a. fordi vi har et stort oljefond som har hatt god avkastning, og som har tjent mer penger på aksjer og investeringer i finansmarkeder enn vi har fått i oljeinntekter.

Abid Raja (V) [11:31:21]: Et siste spørsmål: Hva synes finansminister Jens Stoltenberg om at vi som land har tjent penger på investeringer i et land som samtidig begikk alvorlige og vedvarende folkerettsbrudd på Gaza-stripen? Står finansministeren etisk og moralsk oppreist når det gjelder de investeringene?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:31:44]: Jeg står oppreist på de retningslinjene Venstre og alle andre partier her i Stortinget har sluttet seg til. Det er retningslinjer som ikke sier at Norges Bank skal trekke seg ut av alle land som er i krig og konflikt, men at vi skal trekke oss ut av selskaper som medvirker til folkerettsbrudd. Det er ikke rettet mot land, men mot selskaper, og Norges Bank har – etter råd fra Etikkrådet – trukket seg ut av en lang rekke selskaper Norges Bank mener medvirker til folkerettsbrudd.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [11:32:29]: Takk igjen for en god redegjørelse.

Det jeg lurer på, er hva finansministeren tror hadde vært konsekvensen for Norge hvis vi hadde gjennomført dette og trukket oss ut av alle selskaper i Israel.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:32:48]: Det hadde blitt oppfattet som en klar politisering av fondet, for vi har retningslinjer som er rettet mot selskaper, ikke mot land. Man kan selvfølgelig mene at de retningslinjene er gale, men de er bredt forankret her i Stortinget. Det er ikke retningslinjer om å trekke seg ut av land, men om å trekke seg ut av selskaper, og Norges Bank har trukket seg ut av mange selskaper. Det hadde altså ikke vært i tråd med det som har vært politikken for Norges Bank og Etikkrådet, basert på bred tilslutning her i Stortinget.

Presidenten [11:33:25]: Replikorkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tom Staahle (FrP) [11:33:44]: Jeg har fulgt debatten med stor interesse. Jeg skjønner at dette engasjerer mange, og det engasjerer også meg.

Krig er krevende, og krig er utfordrende for dem som står i det, og det er ikke noe vi kan akseptere. Likevel: Det å blande inn oljefondets rolle som et finansielt verktøy for AS Norge i det som er en politisk diskusjon, finner jeg særdeles krevende. Det denne debatten bærer preg av, er at man skal gjøre oljefondet til et politisert verktøy når det gjelder hvordan vi skal forvalte de nasjonale verdiene våre. De nasjonale verdiene våre skal være til det norske folks beste og til utvikling av den norske staten, og da må vi vokte oss vel for å blande for mye politikk inn i det som skal være et finansielt verktøy.

Det får økonomiske konsekvenser hvis vi velger å bruke dette som et politisert verktøy, og det vil ramme hvordan vi kan gi tjenester til våre innbyggere, hvordan vi kan investere og skape nye verdier til AS Norge og på den måten utvikle denne nasjonen videre. Faktum er at hvis vi bruker oljefondet som et politisk verktøy, og verdien i oljefondet synker, blir det mindre penger til å investere, mindre penger til å gi til tjenester som produseres der ute, og vi vil dermed ta ned verdiene til det norske folk. Det er et perspektiv vi må ha med oss også i denne debatten.

Et relevant poeng – som de som er veldig opptatt av dette, og som er moralsk kritiske til fondets virke, ser ut til å glemme – er at fondet ikke faktisk bidrar til at man styrker selskapenes drift. Fondet tilfører sjelden eller aldri frisk kapital, og et selskap der ute kan jo da verken produsere mer eller mindre med fondet som eier. Fondets bidrag er i beste fall å sørge for at de selskapene vi investerer i, får bedre lånevilkår til å drive sin drift. Det er realiteten for de investeringene vi gjør gjennom oljefondet.

Jeg vil også si at de retningslinjene som er vedtatt i denne sal, har båret vel av gårde. Vi har hatt en formidabel avkastning på oljefondet, på 12 000 mrd. kr. Det bringer meg tilbake igjen til det dette handler om: Dette er altså det norske folks verdier. Dette er det som skal bidra til å utvikle den norske stat videre og sørge for at vi kan gi de gode tjenestene som var gjennomgående i innlegg fra alle representantene her i trontaledebatten.

Marian Hussein (SV) [11:36:55]: Det er spesielt å komme etter foregående taler, som ikke med ett eneste ord tok for seg de etiske vurderingene som vi er nødt til å ha med oss. Det er også slik at gode tjenester i Norge uten respekt for folkeretten ikke gir et samfunn som våre barn kan vokse opp i, med de riktige verdiene.

FNs generalsekretær, António Guterres, kalte det som har skjedd i Gaza mot palestinerne de siste årene, et svik mot menneskeheten. Det er absurd å høre debatten her uten å ta inn over oss: Hva er det egentlig som har skjedd når en mann i den posisjonen bruker så sterke ord? Vi vet at det som har skjedd mot palestinerne, har

vært opprettholdt gjennom medvirkning fra tredjeland, medvirkning som har muliggjort Israels langvarige og systematiske brudd på folkeretten. Vi har normalisert Netanyahu's regjering.

Finansministeren pekte i sitt innlegg på amerikanske Lockheed Martin, som er et selskap også vi i Norge har samarbeidet med. Samtidig er vårt forhold til amerikanerne – og til andre europeiske land – kanskje også en del av de utfordringene. Da Trump holdt sitt innlegg til Knesset, sa han:

«We make the best weapons in the world, and we have given a lot to Israel (...) and you used them well.»

Hva er det israelerne har brukt våpnene til som de har fått av amerikanerne? De er blitt brukt til å lemleste barn, de er blitt brukt til å legge Gaza i grus, og de er blitt brukt til det som mest sannsynlig kommer til å bli en dom for folkemord – til å tilintetgjøre hele familier på Gazastripen.

Israel er sterkt avhengig av internasjonal handel og økonomisk samarbeid. Deres statsfinanser og deres krigsøkonomi er avhengig av den normaliseringen europeere og amerikanere har gjort over tid, og Norge har et ansvar.

Oh kjære Abid: Tillit handler også om at man snakker sant. SV har sagt at vi tar med oss vårt krav for å fortsette å kjempe for palestinerne's rettigheter. Vi har endret strategi. Det er litt viktig at vi også fortsetter å snakke sannferdig fra denne talerstolen.

Bjørnar Moxnes (R) [11:40:18]: Takk for redegjørelsen fra finansministeren. Det er veldig fint å høre at det vil bli en gjennomgang, i tråd med det også Rødt går inn for.

Situasjonen i dag er at Norges Bank kan gjemme seg bak Etikkrådet, og så sier Etikkrådet selv at de ikke er rigget for ekstremtilfeller som Gaza. Da har vi ikke et vel fungerende rammeverk. Dette vil fortsette å rote oss inn i skandaler og krisemøter helt til det forankres grundigere i Stortinget. Vi må ha et apparat som kan sikre at folkevalgte ikke ender med å gå inn i enkeltselskaper, som jeg skulle tro også Stoltenberg ser behovet for.

Problemet her er delvis nettopp at regjeringen ikke har satt ned allmenngyldige føringer og ikke sikret nødvendige fullmakter til de ikke-politiske instansene for å respondere raskt på grove folkerettsbrudd. Vi risikerer at staten Norge og statsrådene trekkes inn i politiske og diplomatiske kattepiner, og at vi politikere får ryddejobben i fanget uansett. Det er risikabelt, ikke bare politisk, men også finansielt. For eksempel valgte Finansdepartementet å la oljefondet bli stående i Russland etter annekteringen av Krym og okkupasjonen av Donbas. Da invasjonen var i gang og man trakk seg ut av Russland,

var det for sent. Moskva-børsen stengte samme dag, og nærmere milliarder av kroner gikk faktisk tapt.

Derfor handler forslagene våre om å knesette allmenngyldige føringer i forkant, for å slippe vilkårlig kaos i etterkant og også unngå inntrykket av at Norge skiller mellom visse land og visse selskaper når vi anvender folkeretten og prinsippene våre, jamfør forskjellsbehandlingen av Russland på den ene siden og Israel på den andre siden. Man kan spørre om ikke retningslinjene nettopp er den type allmenngyldige føringer Rødt ønsker å få knesatt. Det er de, men de er for vagt formulert, de omfortolkes av Etikkrådet, og de vedtas av Finansdepartementet selv.

Det har vært gjort uttrekk fra selskaper vedtatt eller lansert etter at finansministeren har kalt Norges Bank og Etikkrådet inn på teppet, da etter avsløringer av saker i mediene. Tror Stoltenberg det oppfattes som mindre politisert enn hvis de samme selskapene hadde blitt ekskludert fortløpende etter et tydeligere regelverk og uten behov for noe hastemøte, verken med banken eller med Etikkrådet? Det er noe av fordelene med det Rødt går inn for. Det gir tydeligere rammer og også bedre forvaltning underveis, framfor kaotisk håndtering i etterkant.

Une Bastholm (MDG) [11:43:33]: Det var i juni, rett før sommeren, at finansminister Stoltenberg sa at han følte seg trygg på at Statens pensjonsfond utland ikke var investert i brudd på folkeretten. Det var etter gjentatte spørsmål fra Stortinget. Jeg har selv spurt både finansministeren, statsministeren og utenriksministeren om investeringer i selskaper som kan være involvert i okkupasjon, brudd på folkeretten eller krigsforbrytelser i Gaza. Det kom etter rapporter fra Amnesty og etter advarsler fra ICJ om at man kan være juridisk medskyldig i folkemord eller i hvert fall brudd på folkeretten dersom man ikke går gjennom investeringer. Det kom etter advarsler fra europeisk fagbevegelse, som har laget lister over selskaper som er investert i okkupasjon, og hvor Norge var den største investoren i disse selskapene. Finansministeren uttalte at han følte seg trygg. Det er etter redegjørelsen i dag fortsatt et stort spørsmål om han følte seg trygg fordi han ikke hadde sjekket, eller om han følte seg trygg med informasjon han ikke ga Stortinget på det tidspunktet.

Det har vært en veldig høflig debatt, og det er bra når vi klarer å være høflige i Stortinget, men jeg mener dette har vært en veldig kritikkverdig prosess. Redegjørelsen som kom fra finansministeren i dag, inkluderte ikke ett ord av selvkritikk eller innrømmelser av at regjeringen i over to år ikke har klart å ha kontroll på hvor Statens pensjonsfond utland har vært investert. Det var da Aftenposten gjennom et nettsøk fant ut at et av selskapene vi er investert i, skryter av at de leverer både vedlikehold

og våpendeler til israelske kampfly, at dette eksploderte i starten av valgkampen. Da fikk vi en prosess der finansministeren ba Statens pensjonsfond utland om å gjøre en ny gjennomgang av investeringene i israelske selskaper og i selskaper som har investert i okkupasjon eller folkerettsbrudd i Gaza og på Vestbredden.

Ikke bare har vi vært investert, oljefondet har også økt investeringene utenfor referanseindeksen i selskaper som har vært involvert i både folkerettsbrudd og okkupasjon, mens Stortinget har hatt debatter om å trekke seg ut. Man har vært helt fullstendig blind for den politiske debatten og uroen i verden over hvordan mange vestlige land har vært investert i folkerettsbrudd. Jeg mener dette viser at Etikkrådet har vært brukt som en unnskyldning. Etikkrådet bør bli et etikktilsyn, sånn at vi sørger for at de miljøene som jobber med å skaffe Norge penger, også får hjelp til å tenke etikk i det arbeidet.

Joel Ystebø (KrF) [11:46:57]: I en krevende debatt som dette tror jeg alle vi representanter i denne salen kan enes om én ting, og det er at de sivile lidelsene i Gaza er grufulle. De gjør sterkt inntrykk på oss alle. Samtidig er det to punkter ved denne krigen, konflikten og uroen i regionen som jeg er grunnleggende uenig med venstresiden om. Det første handler om hva det er som har forårsaket denne krigen, og det andre handler om hva som er løsningen på både krigen og uroen i regionen.

Jeg er veldig sikker på at det å trekke oljefondet ut av Israel på den måten som blir foreslått, langt ifra er en god løsning. Det er ikke en god løsning av flere grunner. Den første handler om at det er et grep som ville gitt Israel en helt annen behandling enn andre land i krig og andre land generelt, og det er en forskjellsbehandling av Israel som jeg mener at Norge skal være veldig forsiktig med. Den andre grunnen – som flere har vært inne på – er at det svekker oljefondets uavhengighet og mandat og den rollen det har. Derfor mener jeg at et forslag som dette er grunnleggende uklokt med tanke på den rollen Stortinget har gitt oljefondet.

Det tredje som uroer meg, handler ikke bare om det som gjelder oljefondet og politikken rundt det i seg selv, men om at det bidrar til en ensidig fordømmelse av Israel. Denne fordømmelsen av Israel på autopilot ser vi primært fra venstresiden. Jeg mener heller ikke at regjeringens tilnærming til denne krigen har vært særlig god. Jeg tror det er et uheldig signal med ulike grep som ligner på f.eks. boikott av Israel, og også med den typen grep som foreslås i en sammenheng som dette.

Jeg mener også at det er flere eksempler på norske myndigheters håndtering av denne krigen som har vært uheldig. Som en respons på at vi nå heldigvis har sett en våpenhvile – en avtale flere har vært inne på at er skjør,

men som allikevel er et lyspunkt og viser at man kan få en slutt på disse forferdelige lidelsene – reiste statsministeren og utenriksministeren til Egypt for å forsøke å bidra til en fredsløsning. Israels fungerende ambassadør til Norge har likevel ikke hørt et eneste ord fra regjeringen etter våpenhvilen. Jeg mener at vårt land og vår regjering bør vise en mye bedre balanse i møte med krigen enn det man har gjort til nå, og jeg frykter for denne typen forslag når det gjelder Norges helhetlige håndtering av uroen i regionen.

Marit Veia (V) [11:50:01]: For meg er det et før og et etter 7. oktober 2023. Før 7. oktober hadde jeg ikke sett unge etter unge etter unge trekke sin siste pust på skitne sykehusgulv live på min egen mobiltelefon. Før 7. oktober hadde jeg ikke sett myke babykropper dekket av støv ligge altfor stille på hvite bomullslerret, og før 7. oktober kunne det ikke falle meg inn at en moderne militærmakt med vitende og vilje og stor systematikk ville drepe hundre uskyldige sivile for å ta livet av én høytstående leder hos fienden. Det har vært Israels militære doktriner – en doktrine som i praksis betyr at palestinske liv er ingenting verdt.

I 24 måneder har vi vært vitner – vitner til umenneskelige lidelser og vitner til et ekstremt høyreorientert israelsk regime som valser over alt som er av internasjonale regler og institusjoner. Som en del av menneskeheten skammer jeg meg. Jeg skammer meg over at vi ikke klarte å stoppe dette. Jeg skammer meg over alle dem vi sviktet, og dem vi fremdeles svikter.

Jeg vil likevel anerkjenne at Norge og regjeringen har brukt stemmen og innflytelsen sin til å forsøke å stoppe Israel og holde både israelske ledere og Hamas ansvarlige for sine ugjerninger. Nettopp derfor er det rett og slett helt ubegripelig for meg at det tok regjeringen og oljefondet nesten to år å komme seg ut av selskaper som har bidratt til å muliggjøre Israels vedvarende militære overhøyling av Gaza. Ingen kan si at de ikke ble advart. Sivilsamfunn, FN-eksperter og aksjonister sto bokstavelig talt og hamret på døren hos Finansdepartementet.

Nå må et nytt storting sørge for at dette ikke kan skje igjen. Oljefondet er eid av det norske folk, og vi, det nye stortinget, må ta ansvar på vegne av befolkningen. Dette handler om at våre felles sparepenger ikke skal bidra til ulovlig okkupasjon eller ulovlig krigføring. Folkeretten må gå foran profitt. Det handler også om at vi må forvalte nordmenns tillit til oljefondet vårt. Den tilliten har fått en alvorlig knekk, og det har vi ansvar for å rette opp.

Derfor sier Venstre i dag at vi må trekke oljefondets investeringer ut av Israel. Vi kan ikke være investert i et land som etter all sannsynlighet har begått folkemord, som bedriver ulovlig okkupasjon, og som nekter å forholde seg til internasjonal rett. Dette burde ikke være

kontroversielt. Å fortsette som vi har gjort, er det som både er og burde være kontroversielt, både rettslig, politisk og etisk.

Kirsti Bergstø (SV) [11:53:01]: Redegjørelsen og debatten i dag viser at det var viktig og nødvendig for SV og andre parti å ta initiativ til finansministerens redegjørelse. Jeg vil si at jeg ønsker initiativet om en ordentlig gjennomgang velkommen. Det er nødvendig og viser at rammeverket i dag ikke er godt nok. Samtidig må det være et arbeid som skjer parallelt med det arbeidet som er i gang med å gjennomgå de investeringene som er i dag, for vårt mål står fast: Oljefondet skal ikke være investert i selskap som bidrar til grove folkerettsbrudd, okkupasjon og risiko for folkemord.

Når jeg hører finansministerens innlegg i dag, er mitt inntrykk at dilemmaene rundt en del selskap og lister som det pekes på, er spesialrapportør Albaneses lister. Da vil jeg bare klargjøre at det SV har pekt på, er FNs høykommissær for menneskerettigheters lister over selskap som bidrar til okkupasjon, og også FNs ekspertgruppes liste over selskap som lager våpen levert til IDF. Det hadde vært interessant å høre om de samme dilemmaene er like åpenbare hvis man tar utgangspunkt i disse listene.

Jeg vil også avlegge representanten Raja en liten visitt, for det er veldig harde ord og veldig harde utfall mot SV, som jo har stått sammen med Venstre – etter hvert har Venstre kommet med – i hard kamp for å få oljefondet ut av okkupasjon, ut av folkemord. Det har vi gjort før valget, og det gjør vi etter valget. Det vi gjør nå, er å si at vi løfter kravet inn i budsjettforhandlinger og tar det med inn der. Flere har ytret ønske om at SV skal gjøre nettopp det, for de stoler på at vi er de som drar den kampen videre. Det skal vi også fortsette med.

Jeg må også si at etter 7. oktober opplevde jeg at et samlet storting fordømte Hamas' alvorlige terrorangrep. Jeg opplever ikke at et samlet storting fordømmer de ekstreme handlingene som har påført det palestinske folk enorme lidelser, som har slaktet unger, som har lemlestet svært mange og drevet dem på flukt, og som driver en menneskeskapt sultkatastrofe fram ved å nekte mat å komme inn. Det er så alvorlig at i min levetid har vi ikke sett lignende, og jeg skulle ønske representantene fra KrF og det partiet også kunne erkjenne det, og at vi sto samlet i denne salen for menneskerettigheter og menneskeverd når det gjelder.

Une Bastholm (MDG) [11:56:19]: Når oljefondet har vært såpass tungt investert de siste to årene både i okkupasjon og i folkerettsbrudd på Gaza, er det ikke bare brudd med de etiske retningslinjene, det er også brudd med mandatet som oljefondet har. Der står det at man skal følge internasjonale standarder for aktsom-

hetsvurderinger, noe vi har i UNGP og i OECD. Jeg mener det er utrolig viktig – når man så ofte snakker om hvordan det er viktig at oljefondet ikke skal brukes som et politisk verktøy – å ta inn over seg at det ikke er oljefondet som tilfeldigvis har et land. Vi er et land som eier et pensjonsfond. Den norske demokratiske stemmen i hvordan det fondet er investert, vil alltid være der. Det er derfor vi har et tungt ansvar.

SPU er verdens største pensjonsfond, og de har altså hatt dårligere rutiner for å gjøre aktsomhetsvurderinger enn andre store finansinstitusjoner, som KLP og Storebrand. Etikkrådet har i seg selv selvfølgelig gjort en veldig god jobb i de sakene de har jobbet med. De er fem mennesker som gjør dette på fritiden, de har et bitte lite sekretariat, og én av de fem har for øvrig faglig bakgrunn fra folkerett og er folkerettsekspert. De har blitt en unnskyldning for at fondet ikke selv har gjort aktsomhetsvurderingene en så stor bank er nødt til å gjøre for å sikre seg mot at man er investert i krigsforbrytelser og folkerettsstridig aktivitet i en farlig og urolig verden hvor ting plutselig kan endre seg.

Min mening er derfor at jeg håper statsråden vil vurdere å se på hvordan Etikkrådet fungerer, og hvordan Etikkrådet – gjennom å bli mer et tilsynsorgan med mer makt som på eget initiativ vil kunne gå inn i saker og både rådgi, som tilsynsmyndigheter ofte gjør, og gi anbefalinger om uttrekk – kan hjelpe en bank med rundt 700 ansatte, som egentlig har som hovedmål å øke inntjeningen til Norge. Det er ikke deres kjerneoppgave å se på etikk, og det kommer vi aldri utenom. Det er derfor det er så viktig at de som har det som sin kjerneoppgave, har nok ressurser, men også nok makt til å kunne gå inn og gjøre vurderinger på egen hånd.

Etikkrådet ble en unnskyldning, og grunnen til at vi i Miljøpartiet De Grønne mener det, er at det ble veldig tydelig etter at skandalen kom i starten av august, hvor både finansministeren og oljefondssjefen viste til Etikkrådet og hvordan Etikkrådet ikke hadde anbefalt uttrekk. Det skulle vært unødvendig for Etikkrådet å måtte gjøre det – i det eksemplet og den situasjonen vi hadde da, hvor det var et selskap som var direkte investert i israelske kampfly.

Abid Raja (V) [11:59:45]: Selv om dette er litt på siden av det debatten egentlig dreier seg om, tenker jeg det er greit at det blir sagt, siden det ble tatt opp her.

Først til representanten Ystebø, som sier at han tar avstand fra venstresiden og deres retorikk. Jeg vil bare si at vi i Venstre ikke står på venstresiden, men vi er allikevel helt uenige med KrF i denne saken. Jeg og Venstre har ment og vil fortsatt mene at Hamas' angrep var totalt uforsvarlig. Det var et angrep vi har fordømt og vil fortsette å fordømme. Det jeg ikke har sett, er at KrF på

sin side har fordømt Israels brutale angrep tilbake, hvor de har drept minst 20 000 barn. Jeg har fordømt Hamas' angrep og fordømmer Israels brutale krigføring. Jeg vil gjerne se at KrF gjør akkurat det samme og fordømmer begge delene.

Til representanten Bergstø: Jeg har ikke funnet på dette om ultimatum. Det var å lese i VG 19. august, og jeg siterer fra nettsaken:

«SV stiller ultimatum til Støre».

Hvis man fortsetter å lese nedover i saken, er SV-lederen sitert på følgende:

«En forutsetning for at SV skal forhandle om en eventuell regjeringsplattform eller statsbudsjett med Arbeiderpartiet i høst er at Oljefondet trekker alle investeringer som støtter opp om Israels krigsforbrytelser, okkupasjon og folkemord»

Fortsetter man å lese saken, ser man at VG-journalisten fortsetter å stille det samme spørsmålet om ultimatum:

«Det er ikke ofte dere stiller slike ultimatum, men her mener dere at det er på sin plass?

– Ja, her setter vi makt bak kravet.»

Dette fortsetter nok en gang, journalisten sier:

«Nå sier du at det ikke er aktuelt i høst, hvis regjeringen ikke handler slik dere krever?

– Ja, det er et tydelig krav.»

Så dette med ultimatum er ikke noe jeg har funnet på i mitt innlegg. Dette er noe Bergstø selv sa til VG, Norges største avis, før valget. Hun fikk flere spørsmål om det og fortsatte å gjenta det. Etter valget har hun gjort full retrett.

Jeg mener det er med på å svekke tilliten til det politiske systemet: at vi sier noe før valget, og når valget er over, snur vi oss rundt og sier at det vi sa før valget, ikke gjelder lenger. Det gjelder SV, og så har vi jo sett de siste dagene hvordan Arbeiderpartiet har blitt drevet fra skanse til skanse med valgloftene de ga til Senterpartiet og til velgerne, hvordan de løp fra dem. Det og mer er med på å svekke tilliten til oss politikere, og vi politikere her i denne sal og regjering har et felles ansvar for å bidra til at folk har tillit til politikerne. Da må vi si det vi sier og holde det vi sier.

Presidenten [12:02:32]: Representanten Kirsti Bergstø har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kirsti Bergstø (SV) [12:02:45]: Det er riktig at SV sa at det var en forutsetning for å forhandle om budsjett. Siden da har det skjedd to ting.

Det ene er at det er en våpenhvile. Den er skjør, vi vet ikke hvordan går det går, men det er en våpenhvile som faktisk endrer noe.

Det andre er Stortingets vedtak sist uke, som SV inviterte Venstre med på å foreslå, og som rett og slett handler om at Stortinget ber regjeringen følge opp sine forpliktelser knyttet til folkemordkonvensjonen og også mulig medvirkning til okkupasjon gjennom investeringer i oljefondet – tolker vi det som – til Vestbredden.

Det er flere ting som har endret seg her, og vi ser også at vi kan forandre mest når vi går inn der makten er, nemlig i forhandlinger om statsbudsjett. Der har vi fått til store ting før, bl.a. at det skal bli ulovlig å handle med selskap som bidrar til okkupasjon og drive næringsvirksomhet med selskap som bidrar til okkupasjon.

Presidenten [12:03:50]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Forslagene i saken vil tas opp til votering i et senere møte i Stortinget.

Det vil nå bli ringt inn til votering over Referat.

Sak nr. 2 [12:10:49]

Referat

1. (48) Endringer i lov om pensjonstrygd for fiskere (lukking av pensjonstrygden) (Prop. 133 L (2024–2025))
2. (49) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anna Molberg, Amalie Gunnufsen, Margret Hagerup og Aleksander Stokkebø om å la ansatte med VTA-plass jobbe ut over pensjonsalder (Dokument 8:17 S (2025–2026))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (50) Endringer i naturmangfoldloven (forbud mot næringsmessig uttak av myr) (Prop. 2 L (2025–2026))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
4. (51) Tro på framtida – uansett bakgrunn (Meld. St. 28 (2024–2025))
5. (52) Trygg oppvekst i et digitalt samfunn (Meld. St. 32 (2024–2025))
6. (53) Lov om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker om drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn (barnevoldsundersøkelsesloven) (Prop. 141 L (2024–2025))
Enst.: Nr. 4–6 sendes familie- og kulturkomiteen.
7. (54) Endringer i finansforetaksloven (utvidelse av garantiordningen for skadeforsikring) (Prop. 164 L (2024–2025))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
8. (55) Endringer i verdipapirhandelloven mv. (kapitalkrav for verdipapirforetak) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2025 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU)

2019/2034 og forordning (EU) 2019/2033 (Prop. 156 LS (2024–2025))

9. (56) Endringer i AIF-loven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 118/2025 av 8. mai 2025 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2023/606 (ELTIF 2) (Prop. 157 LS (2024–2025))
10. (57) Lov om folkefinansiering av næringsvirksomhet (folkefinansieringsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 30/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2020/1503 (Prop. 167 LS (2024–2025))
Enst.: Nr. 8–10 sendes finanskomiteen, unntatt B, som sendes finanskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
11. (58) Endringer i helselovgivningen (tilgjengeliggjøring av helsedata og krav til tekniske og organisatoriske sikkerhetstiltak) (Prop. 152 L (2024–2025))
12. (59) Endringer i helsepersonelloven og pasientjournalloven mv. (taushetsplikt og tilgjengeliggjøring av pasientopplysninger) (Prop. 154 L (2024–2025))
13. (60) Representantforslag fra stortingsrepresentant Kjersti Toppe om ein konkret og tidfesta opptrapplingsplan for utvikling av distriktpsykiatriske senter (DPS) (Dokument 8:18 S (2025–2026))
Enst.: Nr. 11–13 sendes helse- og omsorgskomiteen.
14. (61) Endringer i barnevernsloven, straffeloven, passloven og ID-kortloven (utreiseforbud ved fare for skadelig utenlandsopphold mv.) (Prop. 159 L (2024–2025))
15. (62) Endringer i menneskerettsloven mv. (inkorporering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne) (Prop. 162 L (2024–2025))
16. (63) Endringer i domstolloven mv. (saksfordeling m.m.) (Prop. 163 L (2024–2025))
17. (64) Endringer i straffegjennomføringsloven mv. (isolasjon i fengsel) (Prop. 165 L (2024–2025))
18. (65) Endringer i vergemålsloven (dekningsansvaret for vergeutgifter og kompetansen til å ta imot søksmål) (Prop. 166 L (2024–2025))
19. (66) Straff som virker - straffegjennomføring for et tryggere Norge (Meld. St. 31 (2024–2025))
20. (67) Lov om inkassovirksomhet og innndring av forfalte pengekrav (inkassoloven) (Prop. 3 L (2025–2026))
21. (68) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mahmoud Farahmand, Henrik Gottfries Kierulf, Anna Molberg og Tone Wilhelmsen Trøen om økt maksstraff for voldtekt og utvidet unntak fra foreldelsesfrist (Dokument 8:16 L (2025–2026))
Enst.: Nr. 14–21 sendes justiskomiteen.

22. (69) Endringer i burettslagslova og eierseksjonsloven (tilrettelegging for boligkjøpsmodeller) (Prop. 158 L (2024–2025))
23. (70) Endringer i plan- og bygningsloven (planbestemmelser om borettslag) (Prop. 161 L (2024–2025))
24. (71) Endringer i husleieloven (omorganisering av Husleietvistutvalget) (Prop. 168 L (2024–2025))
25. (72) Datatilsynets og Personvernemndas årsrapportar for 2024 (Meld. St. 34 (2024–2025))
Enst.: Nr. 22–25 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
26. (73) Norges arbeid med bærekraftsmålene. Status, utfordringer og veien videre (Meld. St. 35 (2024–2025))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
27. (74) Anmodnings- og utredningsvedtak i stortings-sesjonen 2024–2025 (Meld. St. 4 (2025–2026))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
28. (75) Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.) (Prop. 147 L (2024–2025))
29. (76) Lov om aktiviteter i verdensrommet (romloven) (Prop. 155 L (2024–2025))
30. (77) Endringer i lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden (tilsynsmyndighet) (Prop. 4 L (2025–2026))
Enst.: Nr. 28–30 sendes næringskomiteen.
31. (78) Utbygging og finansiering av Bypakke Grenland fase 2 i Telemark (Prop. 153 S (2024–2025))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
32. (79) Endringer i opplæringslova (rett til 12 timer gratis skolefritidsordning i uken for elever på 1. til 3. trinn) (Prop. 160 L (2024–2025))
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.
33. (80) Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2024, eksportkontroll og internasjonalt ikke-sprednings-samarbeid (Meld. St. 29 (2024–2025))
34. (81) Norges innsats for fred og konfliktløsning i en urolig verden (Meld. St. 30 (2024–2025))
35. (82) Status, fremdrift, utfordringer og risiko i gjennomføring av langtidsplanen for forsvarssektoren 2025–2036 (Meld. St. 33 (2024–2025))
Enst.: Nr. 33–35 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.
- Presidenten [12:12:05]:** Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke. Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.13.

